PRESEKI

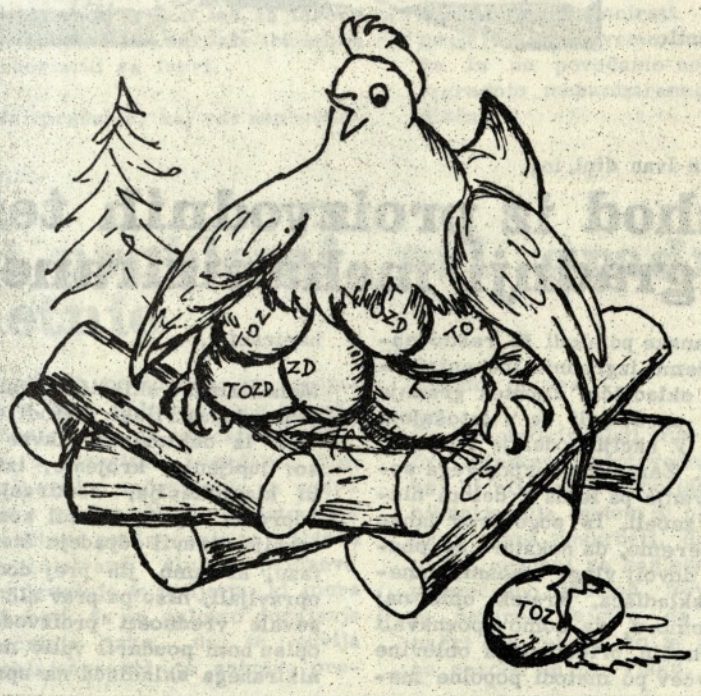
2 / '73

GLASILO DELOVNE SKUPNOSTI GG BLED

PRIPRAVE ZA ODLOČANJE O TEMELJNIH ORGANIZACIJAH ZDRUŽENEGA DELA

Zakon določa, da organiziranje temeljnih organizacij združenega dela (TOZD) pripravlja in izvaja delovno telo, ki ga sestavljajo delegati iz vseh delov podjetja. V skladu s to zahtevo so se v juniju 1973 prvič sestali delegati vseh 7 delovnih enot Gozdnega gospodarstva Bled in delegat samoupravne skupnosti kmetov - lastnikov gozdov: Ing. Deankovič Tonči iz GO Bistrica, ing. Pernuš Leopold iz GO Pokljuka, ing. Miklavčič Jože iz GO Jesenice, Robič Boris iz GO Radovljica, ing. Lakota Peter iz gradbenega obrata, Pogačar Franci iz transportnega obrata, ing. Čuk Cveto iz uprave podjetja, Kunstelj Peter za skupnost kmetov. Omeniti moramo, da je delavski svet podjetja že lani imenoval posebno komisijo, ki naj bi pripravila predloge za novo organizacijo podjetja. Ta komisija je obravnavala gradivo, sestavljeno pri Poslovnem združenju, ki je prikazalo razmere in stanje slovenskih gozdarskih podjetij ter možnosti za ustanavljanje temeljnih organizacij. Takrat so si bili člani komisije enotni, da bi bilo najprimerneje oblikovati eno temeljno organizacijo s tem, da se vpelje učinkovitejše samoupravljanje v gozdnih in drugih obratih. Komisija je zahtevala, da naj se na obrate prenese več pravic v zvezi z delitvijo dohodka. Predlagala je tudi, da se začne intenzivno pripravljati ugotavljanje ekonomskih rezultatov po obratih.

Delegati v novoustanovljeni komisiji so že nekaj časa razpravljali o tem predlogu. Med njimi je v začetku prevladovalo prepričanje, da bi bilo v gozdarstvu izredno težko ali celo nemogoče organizirati temeljne organizacije. Največjo prepreko so videli v različnih naravnih in drugih pogojih posameznega gozdnega obrata, zaradi česar dva obrata poslujeta z "izgubo". Odprto vprašanje je bilo, kako ugotoviti tisti del dohodka, ki predstavlja "rento položaja" in ki ga je treba izločiti iz dohodka gozdnega obrata. Dvomili so tudi, ali gozdna obrata Jesenice in Radovljica v danih razmerah, če upoštevamo samo družbeni sektor, izpolnjujeta ekonomske pogoje za ustanovitev temeljne organizacije. Z ekonomskimi pogoji mislimo na to, da so zagotovljena obratna in osnovna sredstva, da je podana vsaj minimalna akumulativnost in rentabilnost. Ali drugače povedano: temeljna organizacija mora imeti perspektivo in zagotovljena mora biti socialna varnost delavcev v njej. Zaradi znanih finančnih rezultatov omenjenih dveh obratov je zato ra-

zumljiva bojazen, da bi se delavci znašli v neenakopravnem položaju.

Po dolgotrajnih razpravah so sestavili dve gradivi: Analizo pogojev za organiziranje TOZD v Gozdnem gospodarstvu Bled in Predlog za uresničitev ustavnih dopolnil pri gospodarjenju z zasebnimi gozdovi.

V analizi je v glavnem prikazano ekonomsko in finančno stanje podjetja in obratov ter temeljne zahteve gospodarjenja z gozdovi pri ustanavljanju TOZD in združevanju v delovno organizacijo. Iz te analize izhaja, da 6 obratov - 4 gozdni, gradbeni in transportni obrat - izpolnjujejo tako pogoj tehnološke zaokroženosti kot ekonomske pogoje in se bo te obrate v končnem besedilu analize obravnavalo kot možne temeljne organizacije, s tem seveda, da se v odnosih med njimi upoštevajo vse posebnosti gozdarstva, ki bodo deloma urejene tudi z novim zakonom o gozdovih (gozdno-gospodarsko območje ipd.). Posebej se zastavlja vprašanje, kako naj bo organizirana uprava podjetja oziroma skupne službe. Rešitev je odvisna od tega, ali je mogoče ugotavljati dohodek skupnih služb. Ne glede na tako ali drugačno samoupravno ureditev skupnih služb pa ni mogoče mimo dejstva, da so pomembne za podjetje kot celoto in za morebitne temeljne organizacije.

Za skupnost kmetov - lastnikov gozdov je predlog tak, da bi se kmetje - lastniki gozdov na celotnem gozdnogospodarskem območju organizirali kot obrat za koop racijo. Ta obrat bi imel položaj temeljne organizacije. Odločitev bo odvisna tudi od določil novega zakona o gozdovih.

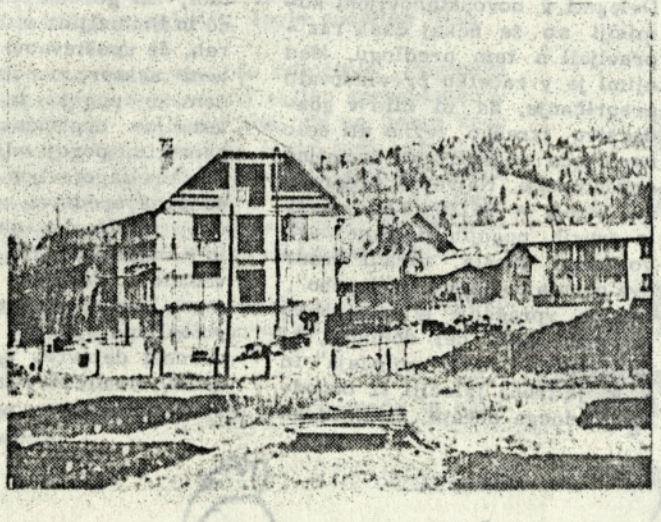
Na zadnji seji delovnega telesa, v začetku oktobra, je bilo sklenjeno, da se predloženo gradivo dopolni še z organizacijsko tehnološkim in samoupravnim vidikom. Sedaj izdelujejo končno besedilo analize. Predvideno je, da bodo zbori delavcev po obratih obravnavali analizo ob koncu novembra in sklepali o ustanovitvi TOZD.

Bistvena vprašanja odnosov med TOZD bodo nakazana že v analizi.

Konkretno bodo odnosi urejeni s samoupravnim sporazumom, ki ga bodo prav tako obravnavali in sprejemali zbori delavcev in sprejemali zbori delavcev in kmetov - lastnikov gozdov.

Na koncu je potrebno zapisati še tole: vsekakor bi bili z delom že precej dlje, če bi od vsega začetka na temeljne organizacije združenega dela oziroma na reorganizacijo podjetja gledali v duhu ustavnih dopolnil in tako, kot smo v "Presekih" že pisali.

Janez Konc, dipl. iur

Nova zgradba GO Bistrica pred dograditvijo

Foto J. Grilc

Veber Ivan dipl. ing.

Izhod iz proizvodnih težav vidimo v izgradnji mehaniziranega skladišča

Od lanske pomladi že resno načrtujemo izgradnjo mehaniziranega skladišča. Začetek gradnje smo predvideli že v letošnjem letu. V akciji sodeluje tudi LIP Bled. Zaradi pomanjkljivega sodelovanja pa letos z delom nismo začeli. Iz pogovorov lahko razberemo, da nekateri ne poznajo dovolj vloge mehaniziranega skladišča. Kratek opis naj pripomore, da bomo spoznavali nov način pridobivanja oblovine iglavcev po metodi popolne mehanizacije.

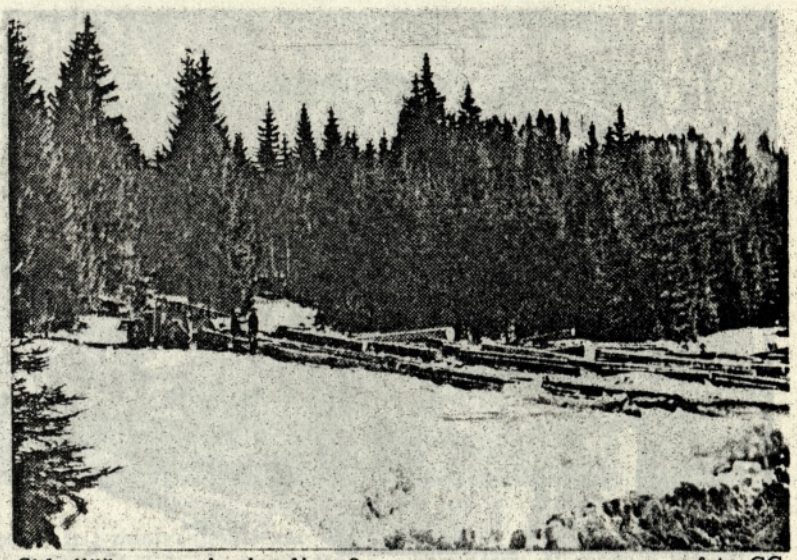
Mehanizirano skladišče proizvaja po industrijski metodi oblovino iz deblovine. Glavne faze so: lupljenje, krojenje, izmera in klasifikacija, sortiranje in odprema kupcu. Zaradi koncentracije opravil odpadejo številne faze, ki smo jih prej dodatno opravljali, niso pa prav nič zvi-ševale vrednosti proizvoda. V opisu bom poudaril vpliv mehaniziranega skladišča na spravilo in prevoz.

Sečnja po novem bi obsegala: podiranje, kleščenje in razpolavljanje debla. Učinek bi bil dvakrat večji. Spravilo bi opravljali z velikimi zgibniki in žičnimi žerjavi 3 BV. Zbiranje tovora bi bilo zelo olajšano, saj bi bili kosi vsaj štirikrat večji. Tako bi povprečna bremena pri zgibnikih podvojili in s tem povečali tudi učinek. Zelo pomembno je spravilo v lubju, ka-

dar vrši zbiranje tovora z žičnimi zankami. Sedaj imajo z velikimi zgibniki težave, ko se jim gladka oblovina izmuzne med vožnjo. Sortiranje ob cesti ne bi bilo potrebno.

Prevoz deblovine zahteva drugačen način dela. Sedanji kamioni, polprikolice in dvigala niso najbolj primerni za nov način dela zaradi premajhne nosilnosti. En gozdarski kamion bi moral letno zvoziti vsaj 25.000 m3 s predpostavko, da 5 mesecev dela dvoizmensko. Zasedba bi bila le šofer in pomočnik - brez nakladalne skupine in merilcev. Pomočnik bi razrezoval predolga debla in nadomeščal bi tudi šoferja. Ekonomski del elaborata za mehanizirano skladišče premalo upošteva vse naštete možnosti večjega učinka in zato prikazana amortizacijska stopnja ni posebno vabljiva. Prihranke bomo dosegli tudi na področju režijskih stroškov, saj tak način zahteva poleg manjšega števila delavcev večjo koncentracijo. Posledice bodo manj delovišč, manj nastanitev, menz, prevozov, vzdrževanja objektov itd. V sezoni bomo opravljali lahko še posek listavcev, gojitvena dela in gradnjo prometnic. Število sezonskih delavcev se bo zmanjšalo. Le stalnega gozdnega delavca bomo lahko ustrezno izobrazili.

To je tudi pot do zmanjšanja poškodb sestojev, ki zavzemajo že kritičen obseg. Bistveni moment pa je socialni. Gozdnemu delavcu bomo izboljšali pogoje

Skladišče v gozdu, da ali ne? foto GG

dela, sicer nas bo zapustil in odšel na lažje delo v industrijo.

Danes je strokovni kader v gozdarstvu slabo izrabljen, ker je obremenjen z neproduktivno manipulacijo. Produktiven bo takrat, ko bo glavna dejavnost posvečena organizaciji, projektiranju in planiranju: pripravi dela.

Nova metoda dela bi pomenila veliko pridobitev za lesno industrijo, ki bi dobivala enakomerno svež, zdrav, točno očeljen, neblaten in krojen les za tekoče potrebe. Vse odrezke bi lahko izkoristili za iveri.

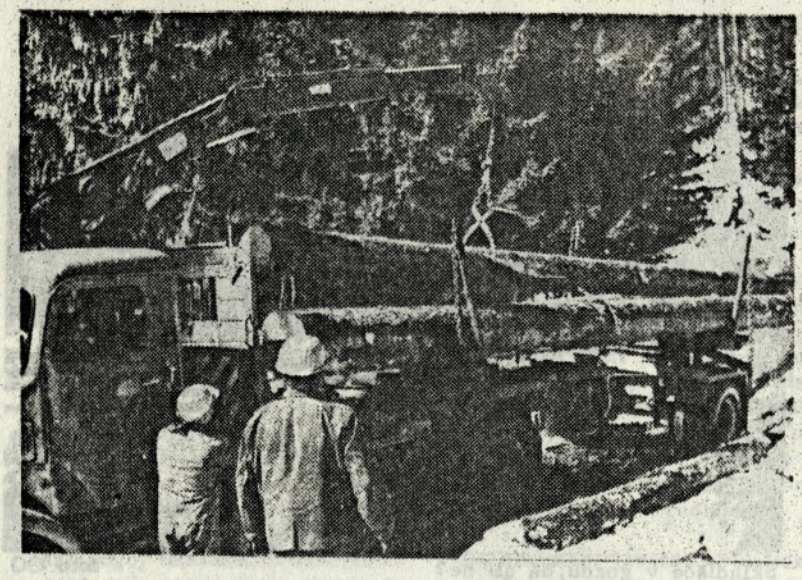
Na vprašanje, kaj nas neposredno sili v novo tehnologijo, je odgovor: stagnacija produktivnosti. Iz podatkov letnih poročil vidimo, da se storilnost že več let ne dviga kljub nabavam novih delovnih strojev. Delavec zahteva normalne pogoje dela, storilnost pa dejansko pada. Stagnacijo vzdržujemo s skrajnimi napori, z novimi investicijami in z zmanjšanjem dohodka. Pred tremi leti bi s posojilom, ki smo ga dali lesni industriji, lahko zgradili takšno skladišče, danes pa ga skupaj z lesno industrijo ne moremo samostojno financirati. Potrebno je, da se zavemo zamujenega in da povečamo napore za izgradnjo mehaniziranega skladišča.

Silič Zdravko

Organizacijski problemi pri gradnji gozdnih prometnic

Čedalje večje potrebe po gozdnih prometnicah nam narekujejo povečano gradbeno dejavnost za izgradnjo gozdnih cest in spravilnih poti. Pri tem nam ni edini cilj doseganje količinskega plana, pač pa moramo stremeti za čim boljšimi ekonomskimi rezultati gradenj. To lahko dosežemo le z dobro organizacijo. Pod dobro organizacijo razumem realizacijo organizacijskih postopkov, ki pogojujejo čim bolj razumno izkoriščanje dela in sredstev za delo, z drugimi besedami, čim bolj realno načrtovanje in vodenje proizvodnje. Načrtovanje gradbene proizvodnje pa zahteva organizirano službo priprave proizvodnje v podjetju, ki mora skrbeti, da se celotno dogajanje načrtuje tako, da se odvija vsklajeno, kot to zahteva proizvodni proces.

Če bi hoteli izdelati mrežni načrt gradbene proizvodnje, kar naj bi bila osnova boljše organizacije dela, potem bi bilo najprej treba poskrbeti, da bi bil načrt gradenj za naslednje leto pravočasno izdelan. Nevzdržno je namreč dejstvo, da dobimo načrt šele takrat, ko je gradbena sezona že na višku. Takrat

Večje dolžine že vsakdanjost - foto GG

ni mogoče več načrtovati delovno silo in mehanizacijo. Sproščanje kapacitet na posameznih objektih je vsled nenatančnega načrtovanja bolj ali manj prepuščeno stihiji. Poleg tega se često dogaja, da objekt, ki ga nismo pravočasno planirali, tudi ni pripravljen za nemoteno delo gradbenikov. Posek in spravilo se opravljata v času, ko tečejo na objektu že gradbena dela ter se tako dejavnosti druga drugo pri delu ovirajo.

Drug važen element, ki je potreben za izdelavo operativnega plana, je dovolj natančen načrt. Organizacija dela je na trasi, kjer se kategorije terena menjavajo, mnogo bolj dinamična in zelo zahtevna. Za izkop trase v terenu V. kategorije je sestav odkopne skupine naslednji: 12 delavcev, 1 buldožer, 6 kompresorskih enot (vrtalnih kladiv) ter dva minerja, medtem ko je za izkop v mehkejšem terenu delovna skupina sestavljena iz treh delavcev, 1 buldožerja ter občasno enega minerja. Delovna skupina je precej manjša od tiste, ki dela v terenu V. kategorije. To pa zahteva v mešanem terenu planiranje dinamike sproščanja kapacitet, da bi delavce lahko ustrezno zaposlovali na drugih objektih. Za to je seveda potrebno zelo natančno predhodno planiranje, kar ni mogoče, če bo planer izdelal operativni plan po načrtu, v katerem ni dovolj natančno razvidna kategorija terena. V takih primerih bi bilo mogoče primerno, da bi tisti, ki načrtuje proizvodnjo, že pred pričetkom gradbene sezone izdelal podroben opis tras, ki se bodo v prihodnji sezoni gradile. V tem opisu naj bi bil predvsem razviden pregled, v kakšnih razdaljah se menja kategorija terena. Pri ugotavljanju bi si za dvomljivo sestavo terena pomagal s sondiranjem. Seveda ne mislim tu na ne vem kakšne obsežne sonde, saj nam že plitva jamica ponavadi odkrije hribino.

Načrt naj bi vseboval tudi vse potrebne priključke in razširitve. Zelo često se namreč dogaja, da izražajo gozdarji želje po raznih priključkih in skladiščih za les takrat, ko je cesta že skoraj dograjena. Ceneje bo, če bomo tudi taka manjša dela vključili v operativni plan.

Prikaz kubatur naj bo v načrtu čim bolj realen. Pri izdelavi operativnega plana naj bi planer operiral s kubaturami iz načrta in čim bolj bodo v načrtu realne, bolj realno bo lahko sestavil plan. Poleg tega uporablja delovodja na gradbišču pri odrejanju globine vrtanja v načrtu narisane profile in če bo dal delavcem netočne podatke, bodo ti zavrtali ali pregloboko, kar je nepotrebno delo ali pa preplitko, kar povzroči zelo nevšečno sekundarno vrtanje.

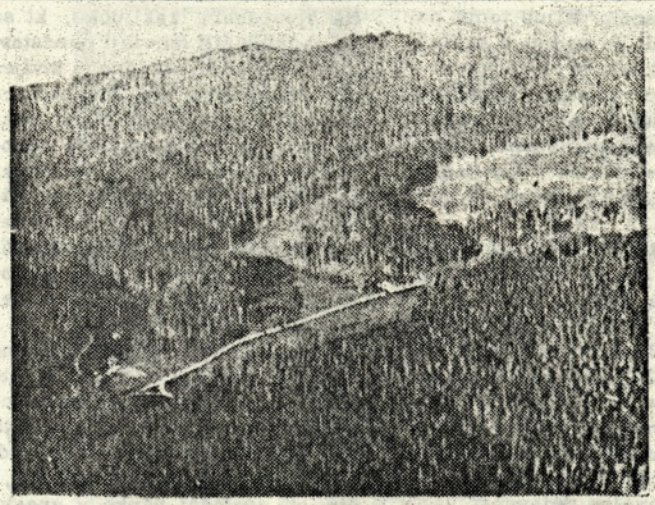
Naslednji zelo važen element izdelave operativnega plana so normativi. Vsako načrtovanje in kasnejše spremljanje proizvodnje mora sloneti na čim bolj realnih normativih. Pred leti nam je ing. Dobre izdelal nekaj zelo uporabnih normativov, ki bi jih bilo potrebno še dopolnjevati. Z uvajanjem nove mehanizacije in novih načinov dela se morajo spreminjati tudi normativi. V praksi opažamo, da nekateri normativi v različnih terenskih oblikah tras povsem odpovedo. Že nekaj let opažam, da vrtalci v plitvih izkopih ali pa v nekompaktni slojeviti hribini ne morejo dosegati normativov za odkop V. kategorije. To mi je razumljivo, saj je v plitkem izkopu potrebno precej več metrov vrtin na količino odminirane hribine kot pa v globljih izkopih. Plitke vrtine morajo biti v minskem polju bolj gosto razporejene kot pa globoke (nad 1,6 m), ki imajo pri miniranju večje učinke. Tudi pri odrivu z buldožerjem obstoji korelacija med učinki buldožerja in količino izkopa na tekoči meter trase in sicer raste učinek z večanjem izkopa po tekočem metru trase. Če se učinek buldožerja v večjih izkopih povečuje hitreje od učinkov vrtanja, je to zelo važna ugotovitev za planerja pri načrtovanju sestava odkopne skupine za posamezne trase.

Navedel sem le nekaj karakterističnih ugotovitev za spremembo normativov, so pa pomanjkljivosti normiranja še v drugih fazah dela, kar bi bilo treba dognati z meritvami in izračuni.

Nadaljnji faktor planiranja naj bi bila izbira in razporejanje mehanizacije. Temu bomo morali v prihodnosti posvetiti večjo skrb. Pri izbiri mehanizacije bom v tem sestavku ločil med izbiro pri nabavi nove mehanizacije in izbiro najete mehanizacije. Pri izbiri nabave nove mehanizacije se srečamo s tremi faktorji: kaj potrebujemo, kaj nam ponuja trg ter s kakšnimi sredstvi razpolagamo. Te tri faktorje je često zelo težko vskladiti. Le z dobro premišljenimi programi potreb in mož-

nosti bomo našli ustrezno rešiter. Za primer uspešne nabave bom navedel nakup kompresorja KDV 840, ki smo ga kupili letos. Kompresor KDV 840 poganja pri optimalni obremenitvi 4 vrtalna kladiva ter stane 1 obratovalna ura 118.30 din. Ena obratovalna ura kompresorja FAGRAM 700, ki poganja le 1 vrtalno kladivo pa stane 52.40 din. Če sedaj primerjamo ekonomičnost enega in drugega stroja, ugotovimo, da prihranimo s kompresorjem KDV 840 pri 1 vrtalni enoti 22,85 din na obratovalno uro. To pa ni majhen denar, če računamo, da šteje ena odkopna skupina 6 vrtalnih enot. Navedel pa sem le direktne prihranke, so pa še posredni. Na primer: en tak posredni prihranek je zmanjšanje zamude časa pri premikanju kompresorjev v času miniranja in ob pomikanju z napredovanjem izkopa trase. Pri kompresorju KDV 840 je za premik 4 vrtalnih enot potreben 1 buldožerski prehod, medtem ko so pri delu s kompresorji FAGRAM 700 potrebni 4 prehodi. Argument zoper nabavo kompresorja KDV 840 je bil strah pred okvarami. Če se pokvari KDV 840, ki zaposluje 8 delavcev, bodo vsled daljšega zastoja nastale precejšnje izgube. Ta strah pa je upravičen le pri slabi preskrbi z rezervnimi deli in neažurnem popravilu. Toda, če hočemo biti dobro organizirani, bomo morali imeti zalogo rezervnih delov v skladišču, za popravila gradbenih strojev pa bi moral skrbeti sposoben mehanik, ki bi mu bila to osnovna dolžnost. Neprimerno se mi zdi, da za gradbeno in gozdno mehanizacijo skrbi isti mehanik, mi pa zaradi preobremenjenosti vzdrževalne službe trpimo izgube, ki nam jih povzročajo pogosti dolgotrajni zastoji vsled okvar.

Pri izbiri najete mehanizacije se bomo morali ob vse sposobnejši mehanizaciji odločati za najbolj ustrezno. Dostikrat bi se lahko, če bi dovolj zgodaj poznali traso, odločili za močnejši buldožer, kot pa je TC - 90. Naprimer buldožer FIAT AD 14 bi nam lahko marsikatero traso izkopal v mnogo krajšem času ter le z minimalnim vrta-

Kompleksi gozdov zahtevajo kompleksno planiranje cest

Foto GG

njem in miniranjem, kar bi gradnjo vsekakor pocenilo. Podobne odločitve bi bile uspešne tudi pri nekaterih drugih fazah gradnje gozdnih cest, npr.: posipali bi lahko z močnejšimi kamioni in močnejšim grederjem.

Pri izposojanju mehanizacije je tudi zelo važno, ali dobimo že star, izrabljen stroj ali pa stroj, ki ima najboljše učinke. Zgodilo se je že, da smo dobili na gradbišče kompresor, ki je delal komaj še s 70 % efektom, kar je povzročalo nejevoljo med delavci ter podražitev objekta. Toda žal dostikrat v sili ni druge izbire in moramo delati s tistim, kar dobimo.

Osnove za merjenje delovnih rezultatov bi morale sloneti na tistih pojavnih oblikah, na katerih posameznik s svojo aktivnostjo lahko vpliva. Le s tako zasnovanimi merili bodo zaposleni motivirani za boljše doseganje delovnih rezultatov.

In končno bi omenil še en element za izboljšanje delovnih uspehov, to je nagrajevanje. Učinkovita motivacija delavcev za doseganje boljših delovnih rezultatov lahko bistveno vpliva k izboljšanju delovnih in poslovnih uspehov delovne organizacije. Tega pa naš pravilnik o nagrajevanju ne predvideva. Predvsem se to odraža pri delavcih, ki so nagrajevani po času.

Branko Korber, dipl. ing. gozd.

Strokovni ogledi za gozdne posestnike so tudi letos uspeli

Posvetovanje o perspektivah gorenjskega podeželja, ki je lani februarja začrtalo delo službi za zasebne gozdove, je med številnimi nalogami uvrstilo na pomembno mesto izobraževanje kmečkega prebivalstva.

Še vedno se ni uresničila zamisel z omenjenega posvetovanja, da naj bi se za območje obeh občin, jeseniške in radovljiške, oblikovala enotna kmetijska politika, ki mora dobiti svojo ustrezno materialno osnovo v primernem kmetijskem skladu, iz katerega naj se financirajo dejavnosti in dela, ki presegajo gospodarski interes posameznih delovnih organizacij s področja gozdarstva in kmetijstva, služijo pa gospodarskemu utrjevanju našega podeželja v širšem smislu.

Temu načelu smo se že precej približali v radovljiški občini, ki je v sodelovanju Sveta za kmetijstvo in gozdarstvo in kmetijskega sklada organizirala v letošnjem letu dopolnilno izobraževanje kmečkega prebival-

stva v Lescah. Kljub temu pa smo morali še vedno v okviru kmečkega sklada pri samoupravni skupnosti kmetov, lastnikov gozdov, v našem podjetju organizirati vrsto strokovnih ogledov in obnoviti zlasti izobraževanje kmečkih gospodinj.

Ob koncu leta 1972 smo povečali kmečki sklad od prvotnih 56.770,- na 92.888,-.

V letu 1972 smo porabili iz sklada 10.022,- din za tri strokovne oglede na Pohorje, v Italijo in v Avstrijo, letos pa smo na tej materialni osnovi razvili še živahnejšo in bolj vsestransko pospeševalno dejavnost.

Že v mesecu februarju letos smo na pobudo odbora za gospodarstvo, ki je sklenil poravnati za vse turistično-gospodinjske tečaje dve tretjini stroškov, organizirali v sodelovanju s turističnim društvom Žirovnica 60 urni tečaj za kmečke gospodinje iz območja od Jesenic do Begunj.

Zanimanje za tečaj je bilo med kmečkimi gospodinjami presenetljivo veliko in namesto enega tečaja so se zvrstili kar trije s 37 udeleženkami, zaradi česar so dvotretjinski stroški za te tečaje narasli na 11.775,- din.

Na slovesnem zaključku, ki so se ga udeležili najvišji predstavniki družbeno-političnega življenja Radovljice in Jesenic ter našega podjetja, smo se prepričali, da je bila pobuda odbora za gospodarstvo umestna. Udeleženke tečaja so se organizatorjem zahvaljevale in terjale, da z izobraževanjem kmečkih gospodinj nadaljujemo in poiščemo v bodoče še nove oblike.

Pri uvajanju kmečkega turizma na naše podeželje, ki je v letu 1973 s krediti naše hranilno kreditne službe zajelo nadaljnjih 17 kmečkih gospodarstev v predračunski vrednosti 1,095.500,- din ob udeležbi banke v znesku 328.650,- din, udeležbi naše HKS v znesku 172.850,- din in lastni udeležbi kmetov v višini 594.000,- din, smo po sklepu odbora za gospodarstvo nadomestili iz kmečkega sklada tudi del stroškov za izdelavo gradbenih načrtov (10 % od predračunske vrednosti) in adaptacijskih načrtov (20 % od predračunske vrednosti).

Doslej so ta sklep izrabili samo 3 kmetje, ki so predložili račune za izdelavo načrtov v višini 6.520,- din in bodo prejeli iz kmečkega sklada nadomestilo v višini 784,- din.

Tudi v letošnjem letu smo se zavedali, da ne bomo mogli doseči cilja, ki smo si ga zastavili za stabilizacijo podeželja, brez široko zasnovanega izobraževalnega programa. Smatrali smo, da mora izobraževalni program vsebovati pestre oblike kot so predavanja, tečaji, strokovni ogledi in tudi šolske oblike.

Odbor za gospodarstvo je z ozirom na dosedanje izkušnje smatral, da pomenijo strokovni ogledi pomembno dopolnilo izobraževanja in da naj bodo zato del kompleksnega in trajnega izobraževanja podeželskega prebivalstva.

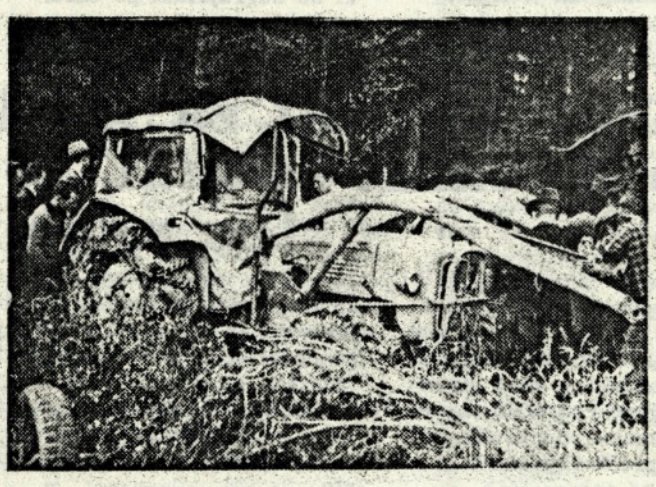
Tako kot doslej smo se tudi letos ravnali po osnovnem načelu, da morajo biti ogledi strokovno in organizacijsko dobro pripravljeni in se ne smejo izroditi v navadne izlete, družabni in zabavni del pa mora biti brezpogojno podrejen strokovnemu delu.

Tem načelom je bil prilagojen tridnevni ogled kmetijskega sejma v RIED-u v Avstriji, katerega so se po sklepu centralnega sveta kmetov, lastnikov gozdov, udeležili člani vseh bivših in sedanjih samoupravnih organov pri skupnosti kmetov, lastnikov gozdov. Skupaj jih je bilo 45.

Pot nas je prvi dan vodila po turistično zanimivih krajih Avstrije, vendar so nam ob deževnem vremenu ostali prikriti turistični biseri ob poti preko Katschberga in Tauerna, pa tudi ogled številnih zgodovinskih zanimivosti v Salzburgu nam je grenil vztrajen dež.

Organizatorjem potovanja smo postavili pogoj, da nas za dva dni spravijo pod streho na kmečke domove, ki so se v okolici RIEDA razvili v kmečke penzione in smo jih smotrno vključili v okvir strokovnih ogledov. Tako smo našim kmetom pokazali, kako izgleda praktično delo kmetov s turisti.

Naslednji dan je bil poln doživetij od jutra do pozne noči. Dopoldne smo si ogledali kmetijski sejem, ki je po mnenju dobrih poznavalcev za lastnike

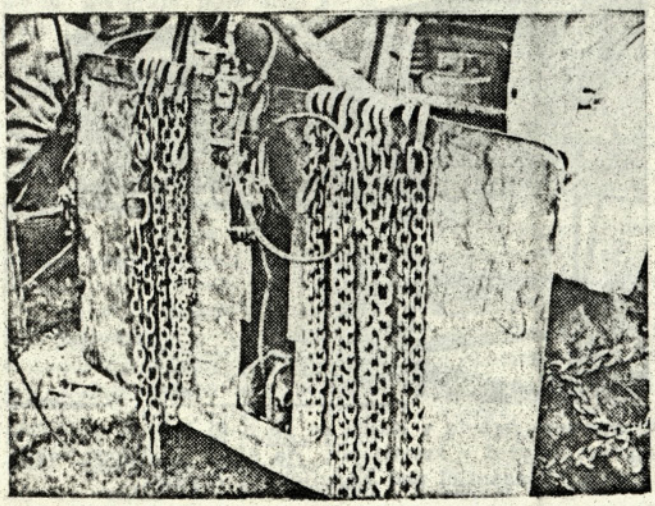
Na lanskem strokovnem ogledu traktorjev opremljenih z gozdnimi priključki na Pohorju, so naši kooperanti spremljali demonstracijo z velikim zanimanjem.

Foto: ing. Veber

zasebnih kmečkih gospodarstev posebej primeren, saj je koncept sejma prilagojen njim. Nekateri ga smatrajo za največjo tovrstno prireditev, saj je enkratna strokovna razstava poljedeljstva in zlasti živinoreje na 150.000 m2 površine, od te 30.000 m2 v 20 velikih dvoranah. Na sejmu je sodelovalo preko 1.600 razstavljalcev iz 22 držav. Posebna zanimivost letos je bila razstava "les v kmetijskem gradbeništvu".

Močan vtis na udeležence je na sejmu napravil večerni obisk riedske ljudske veselice z ogledom zabavnega parka, ki velja za največjo tovrstno prireditev v Avstriji, posebej pa nam je ostal v spominu mogočen ognjemet, ki je prevzel še tako razvajenega obiskovalca.

Popoldanski ogled dveh urejenih kmetij v spremstvu področnega kmetijskega pospeševalca je potrdil mnenje naših kmetov, da je usmerjanje proizvodnje in mehaniziranje delovnih postopkov edina pot, ki omogoča dvig storilnosti in dohodkov na kmetiji. Ogled kmetije, usmerjene v mlečno proizvodnjo, je to lepo ponazoril. Tri delovne moči zmorejo 30 hektarsko posestvo, na katerem redijo v poprečju 18 - 20 krav molznic, 20 - 22 mladih govedi, starih nad 1 leto in 30 telet. Tako pride 0,51 ha obdelovalnih površin na 1 poprečno odraslo govedo ob zelo visoki poprečni molznosti, ki znaša 4.958 kg mleka na 1 molznico.

Vitel Lumba na MAN-u - foto: ing. Veber

Pohorski kmetje so nam pripravili demonstracijo z raznimi traktorji, opremljenimi s specialnimi priključki

Foto: ing. Veber

Zadnji dan smo preživeli na vožnji domov. Mimo dogovorjenega programa smo usmerili uvidevnega šoferja avtobusa preko najzanimivejših turističnih krajev Avstrije skozi slikoviti Salzkammergut, po dolini reke Enns mimo kmetijsko in turistično zelo razvite okolice Schladminga in zaradi čudovitega vremena podaljšali našo pot po visokogorski cesti preko Grossglocknerja. Avstrijski gorski očak in gorska cesta sta ostala vsem v lepem spominu, saj se je precej kmetov vozilo prvič čez ta mogočen gorski prehod.

Pot po Avstriji je naše kmete vzpodbudila k novim idejam, vsi udeleženci ekskurzije smo spoznali, da je pri preusmerjanju podeželja pomemben dejavnik tudi čas in da bomo z ležernim delom zaostajali v razvoju v domovini, še bolj pa v primerjavi z našimi sosedi.

Zaradi mnogih vtisov smo končno pozabili na razmeroma visoke stroške strokovnega ogleda, ki so po dokončnem obračunu narasli na 27.205,- din.

Drugi strokovni ogled smo posvetili spoznavanju izkušenj in rezultatov intenziviranja planinskih pašnikov na Tolminskem, torej temi, ki je zelo zanimiva za naše gorenjske razmere in gozdarstvo.

Predstavnik kmetijske zadruge ing. Stane Uršič je bil vzoren vodnik, ki je znal našim predsednikom pašnih skupnosti ali njihovim zastopnikom, 25 po številu, lepo opisati in na primeru planine "Polog" pokazati nekatere izkušnje in rezultate intenziviranja planinskih pašnikov. Upamo, da bodo ti rezultati prispevali k realni oceni stanja in bodoči usmeritvi pri gospodarjenju z višinskimi travnimi površinami, ki jih ni malo tudi na našem območju.

Zvedeli smo, da ima paša na planinah pri njih večdesetletno tradicijo in da je bilo na območju tolminske občine pred 15 leti še 70 planin z več kot 12.000 ha pašnih površin, v

zadnjem času pa jih izkoriščajo še komaj kakih 25. Ing. Uršič je poudaril, da so današnje razmere na planinah močna ovira za napredek živinoreje, ker damo živino, ki je že nekoliko navajena intenzivne reje v dolini, v primitivne pogoje na planino, kjer dosega letno slabo prirejo in le pičlih 2.460 litrov mleka. Da bi se tem nevšečnostim izognili, so hoteli povečati pridelek trave na planini "Polog" in so si zastavili sledeče naloge:

- povečati hektarski donos trave na tej planini;
- smotrno izkoristiti zraslo travo;
- odgovoriti na vprašanje, kakšen napredek v proizvodnji mleka dosežemo s čisto črednskim pašnim gospodarjenjem;
- kako tolminska cika reagira na zboljšanje krmnih razmer;
- ali in za koliko lahko dvignejo poprečno mlečnost v vasi, od koder je omenjena čreda;
- kaj bodo dobili za omenjen trud s podjetniškega stališča in
- ali bo planina zaživela.

Na zastavljena vprašanja so dobili odgovore, ki so ohrabrujoči in zanimivi za planinsko pašništvo povsod. Z gnojenjem so povečali pridelek trave v 4 letih od 1667 q na 4282 q in v tem obdobju povečali proizvodnjo mleka od 8880 litrov na 60880 l. Tudi molžnost krav se je zvišala od 2619 l. v letu 1967 na 3237 v letu 1970 tako, do so tudi ukrepi s podjetniškega stališča zanimivi in menijo, da se bodo ohranile samo intenzivno gospodarjene planine.

Zanimiv in poučen je bil tudi prispevek pospeševalca, ing. Uršiča, kako v težkih naravnih pogojih preusmerjajo kmečka gospodarstva na Tolminskem. Slišali pa smo tudi veliko pohvalnega o tem, kako skupščina občine Tolmin sodeluje in vodi preusmerjanje kmetijstva na Tolminskem, torej najpomembnejšega dejavnika, ki pa v naših gorenjskih razmerah prevečkrat stoji ob strani in ga še vedno ne čutimo dovolj.

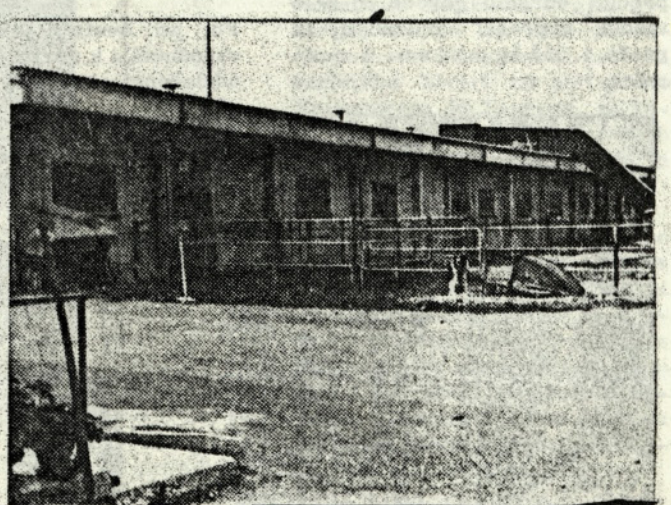
Prekrasen jesenski dan je vtise s tega obiska še podeseteril, za marsikoga pa je bilo dodatno doživetje še vožnja čez Vršič in stroški ogleda v znesku 3.001,- din so v primerjavi z vtisi in koristnostjo ogleda kar zbledeli.

Posebno doživetje in verjetno vrh vseh dosedanjih strokovnih ekskurzij pa je bil najbrž letošnji ogled v tovarni gospodinjske opreme "Gorenje" v Velenju in obisk nekaterih urejenih kmečkih gospodarstev v Gornji Savinjski dolini.

Po viharni noči na 17. oktober se je začelo nič kaj dobrega obetajoče potovanje preko Brnika v Velenje. Tu je sonce razgnalo še zadnje dvome o tem, da prinašajo dobri ljudje lepo vreme. O tem, da so naše kmečke gospodinje dobri ljudje nihče ne dvomi in je to tudi dokazal prečudovit jesenski dan, ki je predstavil Gornjo Savinjsko dolino kasneje v vsej njeni lepoti.

Vzorno voden ogled po naši velikanki, ki proizvaja predvsem stroje za gospodinjstvo, je udeležence navdušil, saj so se naenkrat znašle v labirintu tekočih trakov, hrupa, vročine in na sekunde odmerjenega delovnega ritma. Po ogledu obratov za proizvodnjo plinskih štedilnikov, pralnih strojev, hladilnikov in zmrzovalnih skrinj so si bile vse udeleženke edine v tem, da je ogled takšnega giganta enkratno doživetje, so se pa na vprašanje, če bi zamenjalę z delavkami v tej tovarni, le spomnile svežega zraka doma na Gorenjskem in povečini odmajale z glavami.

Pri gostitelju strokovnega ogleda, Zgornji Savinjski kmetijski zadrugi smo dobili vpogled v delo te vzorne organizacije, ki je s številnim in kakovostnim pospeševalnim kadrom začela buditi k moderni proizvodnji doslej neizkoriščen kmetijski prostor. Ing. Plaznik, vodja pospeševalne službe nam je razložil, da se je preusmerjanje kmečkih gospodarstev v mlečno proizvodnjo in izkoriščanje kmetijskih površin v pašno košno rabo travinja začelo v letih 1966/1967 in da trenutno zaključujejo proces preusmerjanja pri 250 kmetijah od približno 1000, ki imajo realne pogoje za intenziviranje proizvodnje. Dejavnost se odraža v vedno večjem odkupu mleka, ki ga kmetje oddajajo trenutno 6 - 6,5 miljona litrov. Potencial območja je proučen v študiji razvoja kmetijske proizvodnje v mozirski občini in omogoča na osnovi realnih izračunov letno proizvodnjo 36 miljonov litrov. Tako ima nekoč skrajno pasivno območje Gornje Savinjske doline, v katerem so kmetje še pred leti živeli izključno od dohodka iz gozdov, svoje možnosti izkoriščene s komaj 20 %; pri površnem ogledu kmetij pa dobi človek občutek intenzivnega

Na strokovnem ogledu v Italiji so se naši kmetje seznanili s skupnimi naložbi v kmetijstvu. Na sliki je skupen vaški hlev v vili Villasantini pod Karnijskimi Alpami.

foto: ing. Zakrajšek

kmetovanja, posebej tedaj, če ga primerja z razmerami pri nas ali drugod na Slovenskem. Pospeševalna služba je našla gospodarski izhod tudi za mala posestva, pri katerih uvaja intenzivno perutninarstvo, v zadnjem času pa opažamo tudi njive, zasajene z jagodičevjem.

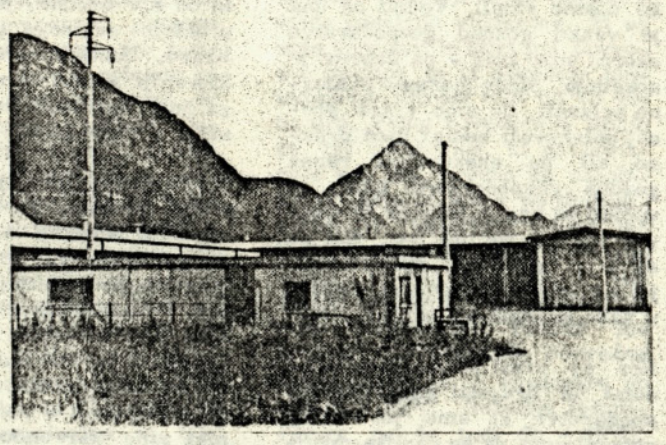
Gorenjesavinjčani niso pozabili tudi na možnosti dopolnilnega dohodka, ki bi ga lahko iztržili iz naravnih pogojev in tradicionalne gostoljubnosti podeželskega prebivalstva. Zaradi tega realno računajo s hitrim razvojem kmečkega turizma. Prvi v Sloveniji so v zadrugi uvedli mesto gospodinjske pospeševalke, ki naj bi po prvotni zamisli poskrbela za razvoj te dejavnosti, je pa zaradi še neurejenih kreditnih pogojev za razvoj te dejavnosti razvila v zadnjih dveh letih obširno in hvaležno pospeševalno delo med kmečkimi gospodinjami in svetuje o vseh stvareh, ki zanimajo kmečko gospodinjo. Tako se z njeno pomočjo tudi gospodinjski del kmečkega gospodarstva razvija v ravnotežju s celotno kmetijo.

O vsem povedanem smo se tudi prepričali ob obisku na kmetijah Praznika, Presečnika in Ježa, od katerih sta zadnja dva pomembno razvila tudi že kmečki turizem.

Kmečke gospodinje so si z velikim zanimanjem ogledale kmetije in spraševale po izkušnjah. Komaj smo jih zbrali v avtobusu in program potovanja se je tako zavlekel, da smo še komaj ujeli ob dnevu kratek pogled na prelepo Logarsko dolino, ki je ugašala v zahajajočem soncu.

Do povratka domov je bilo v avtobusu zelo živo, saj imajo kmečke gospodinje premalokrat priložnost, da se odtrgajo od svojih vsakodnevnih skrbi in je razumljivo njihovo zahvaljevanje, da si še in še želijo takšnih doživetij.

Ob koncu vtisov s strokovnih ogledov lahko zapišemo, da je bil denar kmečkega sklada smotrno uporabljen in upamo, da bo ta sklad pri samoupravni skupnosti tudi v bodoče v okviru kmetijskih skladov pri občinah ali kot samostojni sklad še bolj prispeval k prosvetljevanju in izobraževanju kmečkih ljudi in drugim kmečkim manifestacijam, kot je bil letošnji dan na Bledu, katerega smo prav tako podprli z 2.500,- dinarji.

Skupni vaški hlev v Vili Villasantini pod Karnijskimi Alpami
foto: ing. Zakrajšek

Marjan Zupan

Obisk pri nekaterih gozdnih gospodarstvih v Sloveniji

Izobraževanje in izpopolnjevanje zaposlenih, od terenskih delavcev do delavcev z visoko izobrazbo, je mnogo manj učinkovito in manj kompleksno samo v učilnicah in s praktičnim delom, kot če je dopolnjeno z ogledi in neposrednimi prikazi na terenu. In tako si je morda marsikdo v prvem hipu, ob prvih informacijah težko predstavljal napisan in grafično prikazan gojitveno - transportni elaborat, ki naj bi ga izvajali v oddelku in na sečišču. Zadnji ogled priprave dela v revirjih nekaterih gozdnih gospodarstev v Sloveniji, ki ga je organizirala naša služba za izobraževanje in vodil ing. Čuk, pa nas je prepričal, da je tudi kratkoročno planiranje izvedljivo in dokaj koristno.

Tak način dela lahko razgiba vodstveni kader na terenu, da se ta strokovno mnogo bolj udejstvuje, pomaga oblikovati nove koncepte in nas sili bolj kot doslej učiti se v stroki. Najvažnejše pa je, da nas taka ekskurzija nekako ponovno osvesti, in nam da spoznanj, kako nismo v slovenskem prostoru samo mi, samo naše delo, samo naša izkustva. Prenehamo biti preveč samovšečni, ampak vedno rajši spoznavamo in sprejemamo izkušnje drugih. In nazadnje ugotovimo, da se tudi od takih, o katerih bi lahko mislili, da so odmaknjeni od nas ali da so za nami, lahko česa naučimo. Navsezadnje smo celo prepričani, da so naprednejši od nas in da so nas v nekaterih pogledih prehiteli. Tudi ni brez pomena dejstvo, da je nemogoče biti razgledan in širok, če ne poznaš vseh gozdov v svoji ožji domovini in da si tudi zaradi tega bolj na pol gozdar, če nisi videl ogromnih površin na Rogu, če nisi nikoli spoznal problematike Krasa, če ne veš, kje je Pohorje in če ne veš, kaj je panonski gozd.

Kdor je količkaj zainteresiran in se količkaj počuti gozdarja, bo samo pozdravil obet, da bomo tudi v bodoče deležni obiskov pri ostalih slovenskih gozdnih gospodarstvih, ki jih sedaj še nismo videli. Večini od nas je vsako gozdno gospodarstvo skoraj nov svet - pa čeprav je sosednje. Sicer moramo hvaležno priznati, da smo v šoli precej obiskovali bodisi med prakso ali na ekskurzijah razna gozdna gospodarstva, toda za večino od nas je bilo to že pred več kot dvajsetimi leti. Kaj pa se je v tem času spremenilo, je na dlani vsepovsod; najbolj v naši neposredni okolici.

Ker po vrsti primerjamo med nami in drugimi gozdnimi gospodarstvi, ki smo jih videli, ugotavljamo, da so razlike manjše od prvotnih predstav. Samo čez meje našega gozdnega gospodarstva smo stopili in že smo ugotovili, kakšne napore vlagajo v Trentarski dolini Tolminci, da iztisnejo iz divje prirode, nedostopnih terenov in polic toliko lesa, da še zmorejo obstajati; samo Karavanke so jim ponekod pri nas podobne. Finančno jih rešuje italijanski trg, ki se tudi pri nas vsako leto bolj uveljavlja. Kako pomembni so za njih domači delavci, vajeni surovih razmer in marsikdaj skromnejši kot delavci od drugod! To je njihova velika prednost - je pomislil marsikdo od nas. Kljub temu, da bi v takih razmerah težko računali na kakšno pomembnejše gospodarjenje, so že sposobni načrtovati kratkoročno proizvodnjo. Pokazali so nam že prve sečno-transportne plane in na terenu primer sicer enostavne sečiščne enote, v kateri delajo po poprej pripravljenem načrtu. Sečišča so bila določena in označena, transportne žile prav tako, delavci vnaprej planirani, norme že izračunane.

Iz Tolmina nas je pot vodila skozi Novo Gorico in na Krasu so nam prijazni domačini - gozdarji mimogrede prikazali svoje probleme, ki niso več v tem, kako naj bi Kras pogozdovali, marveč, kako naj bi ga obvarovali pred požari. Ing. Beltramova krilatica "Pogozdovanje Krasa ni problem" - tak naslov je imela njegova brošura po vojni - iz katere se je marsikdo kdaj ponorčeval, se je popolno uveljavila. S tem, ko niso nič več nekdaj tako revni Kraševci navezani na skopo zemljo in od nje odvisni, je rešen tudi problem zelenega pokrivala na Krasu. Danes pravega Krasa v Sloveniji skoraj ni več. Kdor si ga želi ogledati, bo moral pač nižje v Dalmacijo.

V Postojni, kjer je bila naša tretja postaja, so nas pozdravili naši nekdanji sošolci, ki so študirali naprej na fakulteti. Snidenja po dveh desetletjih smo bili veseli. Slišali smo že o njih, da urejeno in napredno gospodarijo. Na bogato obraščenih kompleksih z velikimi lesnimi zalogami v podnožju Snežnika smo kar občudovali dobre makadamske ceste, lepo v turističnem stilu označena križišča, kar pri nas pogrešamo, delavska naselja v hotelskem stilu. Vse to daje slutiti, da svoje gozdove počasi pripravljajo tudi za turistično-rekreacijske namene. Da ima gozdarstvo tu več kot stoletno tradicijo, smo se lahko prepričali v Leskovi dolini, kjer imajo razstavljene elaborate in gospodarske knjige - zasledovanje zalog in prirastkov že od začetka prejšnjega stoletja.

Ker je bil poudarek naše ekskurzije v pripravi dela, so nas postojnski gozdarji seznanili z gojitveno - sečno transportnimi načrti, ki so že taki, kot jih navaja dr. Krivec v 2. številki gozdarskega vestnika. Izgleda, da jih že dosledno izvajajo na terenu. Delo je v vsem pripravljeno v naprej. V zimskem času, ki ga mi marsikje in marsikdaj ne izkoristimo dovolj, oziroma že vse leto se revirni gozdar ukvarja s proizvodnjo v naslednjem letu in jo študira, pomočnik odnosno delovodja pa tako pripravljeno proizvodnjo sam vodi in izvaja.

Poudarjali so prednost takega načina dela in veliko važnost sodelovanja tehnikov - revirnih vodij pri tem delu. Saj sečno - transportne elaborate pripravljajo sami, inženir za eksploatacijo in inženir za gojenje na obratu pa jih pregledujeta in dopolnjujeta.

V gojitvenem oziru je v gozdovih pod Snežnikom divjad najbolj pereč problem. Jelenjad jim praktično požre ves jelov in bukov mlaj in stari, zreli kvalitetni gozdovi se jim zaradi previsokega staleža te divjadi naravno ne morejo več obnavljati. Že od nekdaj je bil pod Snežnikom ta problem znan; zdaj pa pravijo, je stalež divjadi tako visok, da bo vsako nadalnje gospodarjenje onemogočeno, če ne bodo našli temeljite rešitve.

Pot preko lepe, a malo poznane Bloške planote nas je še isti dan vodila proti Kočevju. Kočevski gozdovi so bili in ostajajo pojem: po obširnosti, nedostopnosti, pomenu med zadnjo vojno in po kvaliteti jelenjadi in medvedih. Gozdove sicer sedaj seka precej gosta mreža cest, vendar še učinkujejo s svojo prostranostjo, z bujno zdravo zaraščenostjo in s še ohranjenimi predeli pragozdov. Nismo se še dobro oddaljili od samega mesta Kočevja, morda pol ure hoje, pa smo naleteli na živ dokaz ekspanzije gozda. Vasi bivših Kočevarjev - Nemcev, ki so pred vojno štele tudi po 100 hiš, so v ruševinah, zaraščene z drevjem in grmovjem, med njimi pa sadno drevje - jablane, hruške, češplje. Ne moreš imeti dobrih občutkov na tak pogled propada civilizacije, čeprav si sam gozdar in tako rekoč čuvar in obdelovalec gozdnih površin. Sami gospodarji tu tožijo, da imajo takih površin vse več. Nimajo z njimi kaj početi. Potrebujejo še in še sredstev, da bi take nekvalitetno zaraščene površine napravili za gozdove.

Pravi gozdovi so le kompleksi bivšega veleposestnika. Jelovo-bukovi gozdovi z maso od treh do petih kubičnih metrov v enem steblu učinkujejo zdravo in bujno. V pragozdu, ki ga imajo še nekaj sto hektarov, je občutek skoraj veličasten. Ogromni štori, drevesa rastejo, dokler sama ne padejo. Napol strohnela debla ležijo vsevprek in ustvarjajo nov humus, ki bo spet oživil novo drevo, novo življenje. Name je deloval tudi podatek

novejših raziskav, da je struktura pragozda enodobna, ne prebiralna. Kdor se še spominja, smo se učili, da je samo prebiralen gozd naraven gozd (da so vsi gozdovi prebiralne strukture) in zdrav gozd. Tako ne bo ob naših jelovških in pokljuških sestojih pa tudi v zasebnih gozdovih več tak pesimist, kot je morda bil, in bo po vetrolomih in snegolomih morda malo manj krivil napačno gospodarjenje.

Da so kočevski gozdovi zares živi in v vseh pogledih še naravni, nam je dokazal medved, ki se je že skoraj ob koncu ogleda na Rogu in na koncu naše ekskurzije popolnoma približal našemu avtobusu. Poleg drugih je bilo tudi to lepo doživetje. Marsikdo je po odhodu od doma pol nejevoljen premišljeval, da ekskurzija ni organizirana ob pravem času, da je proizvodnja prav zdaj na višku in da je vsakdo potreben doma. Vendar je bilo splošno razpoloženje ob povratku domov prav dobro in vsi smo bili zadovoljni. Marsikdaj nam ogledovanje zunaj domovine ni potrebno; posebno dokler tako malo poznamo lastne razmere. Poleg ogledov pa so koristni stiki med nami, ki so včasih močno zrahljani. Veseli smo tudi srečanj z nekdanjimi kolegi - sošolci, ki smo jih srečali na poti. Ko ob takih priložnostih prihajamo skupaj, smo potem bolj osveščeni in naša strokovno-gozdarska zavest se lahko samo okrepi. Postajamo tudi bolj prepričani, da naše razbito in razdrobljeno delo, naj že bo kjerkoli pri nas ali na drugem koncu Slovenije, le ni tako brezsmiselno in tako brez vsake koristi.

Pavel Tolar

Vtisi s potovanja po Sovjetski zvezi

Društvo inženirjev in tehnikov lesne industrije Slovenije je organiziralo strokovno ekskurzijo v Sovjetsko zvezo in nam organiziralo ogled luke v Leningradu, ki je največja te vrste na svetu, ogled instituta za gozdarstvo in lesno industrijo v Leningradu in ogled dveh tovarn za proizvodnjo pohištva v Moskvi. Naša skupina je štela 30 strokovnjakov iz raznih lesno-industrijskih podjetij, poslovnih združenj, sekretariata za gospodarstvo in večjih trgovskih hiš iz Slovenije.

V torek, 27. junija ob 16. uri smo poleteli z Brnika proti Leningradu. Ker je razlika v času dve uri, smo po treh urah letenja pristali v Leningradu ob 21. uri po tamkajšnjem času. Po opravljenih carinskih formalnostih, ki so precej stroge in natančne, smo z avtobusom prispeli v hotel šele ob pol 11. uri zvečer. Zanimivo za nas je bilo to, da so prav v tem času v Leningradu oziroma na severu tako imenovane bele noči, to se pravi noči v pravem smislu sploh ni; naredi se samo mrak (in se ne stemni) okoli polnoči in to traja nekako do 2. ure po polnoči.

Drugi dan smo se odpeljali v leningrajsko luko, skozi katero gre letno več kot 3 milijone kubičnih metrov lesa in to milijon kubikov žaganega lesa in več kot 2 milijona kubikov celuloznega lesa. Celulozni les je pretežno strojno obeljen in razžagan na 2 m dolžine. V celoti je les iglavcev, predvsem smreka. V to luko se usmerja ves les iz severno-zapadnega dela države, namenjen za izvoz. Iz luke izvažajo v 25 držav, med njimi tudi v Jugoslavijo. Največ izvozijo v Anglijo, Belgijo, Italijo in to v vsako od omenjenih držav več kot 400.000 m3. V Jugoslavijo so v lanskem letu izvozili 170.000 m3 lesa. Les prihaja kot polizdelek, deske in okrogel celulozni les brez lubja. Vsi žagarski obrati so zunaj Leningrada, prav tako centralna skladišča za lupljenje, ker tamkajšnja oblast ne dovoljuje nobenih obratov v Leningradu in bližnji okolici zaradi onesnaženja zraka in vode. V luki je delo v celoti mehanizirano in kaže, da imajo dobro tehnologijo. Imajo 34 žerjavov, za primerjavo naj navedem, da trije žerjavi nakladajo ladjo s prostornino za tovor 4.200 m3 dva dni. Omembe vredni so tudi čelni viličarji in še nekatere vrste posebnih viličarjev, ki so zelo uporabni in hitri pri prevozu paketov in ki dosežejo maksimalno hitrost tudi do 70 km na uro. Poleg navedenega imajo še tri sortirnice, ki presortirajo ves les, predno ga naložijo na ladjo in sicer po dolžini, širini in kvaliteti. Žagan les tudi naravno sušijo in dosežejo suhost od 16 do 20 %. V luki delajo vse leto, tudi pozimi, ko vode zamrznejo. Takrat led drobijo z ledolomilci. Poprečna temperatura je od decembra do marca - 15°C. Najnižja temperatura pa je tudi do - 39°C. Nekatere delovne skupine delajo na tri izmene, ponavadi po pet dni na teden, sobote so proste, smejo pa narediti največ 32 nadur mesečno.

Po ogledu leningrajske luke smo obiskali institut za gozdarstvo in lesno industrijo v Leningradu. Ta institut ima zaposlenih 1.100 ljudi, od tega 800 inženirjev in tehnikov, ostalih 300 pa so pomožni delavci ter šoferji in piloti. Institut se ukvarja izključno s proučevanjem in programiranjem ter projektiranjem objektov za gozdarstvo in lesno industrijo po celi državi. Institut ima 6 podružnic in 2 ekspediciji. Ekspedicija je začetna faza podružnice, ki je zelo gibljiva in raziskuje na podlagi aerofoto posnetkov gozdov in določa lokacije za bodoče centre lesne in kemične industrije z vključno novimi naselji, ki štejejo od 4.000 do 8.000 ljudi z vsem potrebnim za življenje, saj se ljudje sicer ne bi spremenili prvotnega okolja in se odločili za selitev. Teh projektov se naredi največ za sibirsko in azijsko področje. V delu imajo ogromne projekte, kako bi preusmerili nekatere reke iz severa proti jugu na Kaspijsko morje skozi ogromne komplekse gozdov. Na teh rekah pa tudi projektirajo ogromne hidrocentrale, ki bodo dajale industriji energijo ter ustvarjale druge pogoje za življenje ljudem, ki se bodo tja naselili.

Naj navedem, da so na omenjenem področju že zgradili eno tako hidrocentralo in da so posekali zaradi nastalega akumulacijskega bazena (umetnega jezera) 36 milijonov kubičnih metrov lesa.

Institut ima nalogo sovjetske vlade, da mora projektirati velike lesne industrijske in kemične obrate od 500.000 do 800.000 m3 na evropskem predelu Sovjetske zveze, v Sibiriji in Aziji pa večje obrate tudi do 2 in pol milijona kubikov in več ter z vsemi potrebnimi objekti, vključno transportom ter cestami, železnicami, naselji in drugim potrebnim za življenje na tamkajšnjih področjih. V izdelavo teh projektov so vključeni tudi drugi strokovnjaki iz socialističnih držav, ki sodelujejo pri projektiranju ter pri strojni opremi. Sovjetska zveza bo tem državam potem odprodajala les za nadaljnjo predelavo.

Ena izmed osnovnih nalog instituta je sprogramirati, kako perspektivno izkoriščati celotno lesno maso najprej v primarni predelavi lesa, nato za kemično predelavo, iverne in lesonit plošče, celulozo in kako končno lesne odpadke predelati za živalsko prehrano.

Plavljenje lesa po rekah je bilo dosedaj veliko. V načrtu imajo plavljenje popolnoma opustiti, čeravno je na videz takšen način transporta najcenejši. Transport lesa bo v bodoče v celoti po suhem. Reke bodo služile v druge namene. Na teh rekah gradijo ogromne hidrocentrale in namakalne naprave.

V institutu so tudi napovedali, da je na evropskem delu Sovjetske zveze 17 % površine gozdov, s katerimi se že sedaj intenzivno gospodari, izkoriščajo tudi manjvredne drevesne vrste, dočim v sibirskem in azijskem področju še ne gospodarijo z gozdovi intenzivno, ker nimajo zadosti komunikacij (cest, železnic). Možnost za izkoriščanje gozdov v Sovjetski zvezi je 4 milijarde kubikov letno pod pogojem, da naredijo komunikacije in še vse drugo potrebno, za kar potrebujejo veliko finančnih sredstev in tudi časa.

Iz Leningrada smo potovali v Moskvo z vlakom. Razdalja je 730 km. Na tej poti smo videli veliko gozdov (smreka, jelka). Gozdovi niso najboljši. Videli smo tudi vasi, kjer so hiše iz lesa. Na vseh hišah pa televizijske antene, ceste po vaseh so delno asfaltirane. Občutek smo imeli, da življenje v teh vaseh počasi napreduje. Videti pa je bilo tudi nova naselja oziroma nova in obnovljena manjša mesta z velikimi industrijskimi objekti. Tudi v Leningradu, katerega dve tretjini je bilo med vojno porušenega, ni več sledov vojne. Prav tako je v drugih krajih, kjer smo bili.

V Moskvi smo si ogledali tovarno pohištva, v kateri izdelujejo kuhinjsko opremo. Tovarna ima več obratov, ki so v glavnem v rekonstrukciji. Eden od njih je gotov. Na naše veliko presenečenje je njen zunanji videz zelo slab, ko pa smo vstopili v tovarno, smo ostrmeli nad modernimi stroji in organizacijo. Tovarna je opremljena z najnovejšimi nemškimi, švicarskimi in ruskimi stroji. Ima štiri linije, od razreza iveric, stiskalnic, formatnih žag, robnih furnirk in vrtalk do depojev in skladiščenja elementov. Vse je popolnoma mehanizirano. Ima tudi najmodernejšo tehnologijo. Letno že izdeluje do 7 milijonov kuhinjskih elementov, po rekonstrukciji pa jih bo izdelovala 14 milijonov. Proizvajajo izključno kuhinje - vključno stole in mize, toda le za domače tržišče. Proizvodnja je ogromna, saj je Sovjetska zveza s svojimi 250 milijoni prebivalci nenasitno tržišče, ki je po kvaliteti in obliki ne preveč zahtevno.

Druge tovarne, katere ogled je bil dogovorjen, nismo videli, ker nismo dobili dovoljenja za vstop.

In za konec nekaj splošnih vtisov s potovanja!

Sistem družbene ureditve v Sovjetski zvezi se razlikuje od našega. Samoupravljanja nimajo. Imajo centralno plansko gospodarstvo; razdeljene naloge in smernice so po petletkah. Sedaj imajo deseto petletko. Plače so v uravnilovki; osnovne plače v podjetju so skoraj za vse enake. Strokovnjaki, to je umski delavci, so boljše plačani le, če pravočasno uresničijo količinske in finančne plane. To je neka stimulacija, ki pa ni najbolj spodbudna za strokovnjake. S takim načinom nagrajevanja - smo ugotovili - produktivnost ni najboljša. Verjetno tudi ni dovolj samoiniciative, ki je pogoj za boljši napredek gospodarstva.

Standard v Sovjetski zvezi je za naše pojme prenizek, posebno, če ga primerjamo z našim. Revežev nismo videli niti ne razkošja. Navedel bom nekaj podrobnih podatkov. V leningrajski luki delavci zaslužijo približno 110 rubljev, poprečje pa je 130 rubljev. Največjo plačo imajo visoko kvalificirani - žerjavovodje ter šoferji na težkih kamionih. Letni moški čevlji stanejo 40 rubljev, ženski 30 rubljev, zimski moški čevlji približno 100 rubljev, ženski polovico manj, kilogram pšenične moke stane 0,5 rubljev, kosilo v tovarni stane 0,5 rublja dnevno, stanovanje - dvosobno z elektriko, telefonom, televizijo, plinom, radiom - pa le približno 12 rubljev mesečno; avtobusni, letalski in železniški prevozi so za naše pojme strašno poceni. Povedali so nam tudi, da bo prihodnja petletka v prid zvišanja standarda v Sovjetski zvezi in v zvezi s tem že gradijo industrijo, ki bo proizvajala predmete za široko potrošnjo. V Sovjetski zvezi je še vedno čutiti veliko pomanjkanje stanovanj kljub temu, da gradijo ogromne stanovanjske bloke. V Leningradu so nam povedali, da izgotovijo vsako uro 20 stanovanj oziroma vsake 3 minute eno stanovanje. Gradijo v glavnem družbena stanovanja, dajejo pa tudi 15 % za gradnjo zasebnih stanovanj.

V Sovjetski zvezi so meje za obisk tujcev dokaj odprli, zato smo srečevali, kjerkoli smo bili, ogromno tujcev celo zunaj Evrope.

Potovanje je bilo zelo zanimivo in tudi poučno, zato priporočam, kdor ima možnost, naj si ogleda deželo, ki je bila za marsikoga še do pred kratkim nedosegljiva.

novejših raziskav, da je struktura pragozda enodobna, ne prebiralna. Kdor se še spominja, smo se učili, da je samo prebiralen gozd naraven gozd (da so vsi gozdovi prebiralne strukture) in zdrav gozd. Tako ne bo ob naših jelovških in pokljuških sestojih pa tudi v zasebnih gozdovih več tak pesimist, kot je morda bil, in bo po vetrolomih in snegolomih morda malo manj krivil napačno gospodarjenje.

Da so kočevski gozdovi zares živi in v vseh pogledih še naravni, nam je dokazal medved, ki se je že skoraj ob koncu ogleda na Rogu in na koncu naše ekskurzije popolnoma približal našemu avtobusu. Poleg drugih je bilo tudi to lepo doživetje. Marsikdo je po odhodu od doma pol nejevoljen premišljeval, da ekskurzija ni organizirana ob pravem času, da je proizvodnja prav zdaj na višku in da je vsakdo potreben doma. Vendar je bilo splošno razpoloženje ob povratku domov prav dobro in vsi smo bili zadovoljni. Marsikdaj nam ogledovanje zunaj domovine ni potrebno; posebno dokler tako malo poznamo lastne razmere. Poleg ogledov pa so koristni stiki med nami, ki so včasih močno zrahljani. Veseli smo tudi srečanj z nekdanjimi kolegi - sošolci, ki smo jih srečali na poti. Ko ob takih priložnostih prihajamo skupaj, smo potem bolj osveščeni in naša strokovno-gozdarska zavest se lahko samo okrepi. Postajamo tudi bolj prepričani, da naše razbito in razdrobljeno delo, naj že bo kjerkoli pri nas ali na drugem koncu Slovenije, le ni tako brezsmiselno in tako brez vsake koristi.

Pavel Tolar

Vtisi s potovanja po Sovjetski zvezi

Društvo inženirjev in tehnikov lesne industrije Slovenije je organiziralo strokovno ekskurzijo v Sovjetsko zvezo in nam organiziralo ogled luke v Leningradu, ki je največja te vrste na svetu, ogled instituta za gozdarstvo in lesno industrijo v Leningradu in ogled dveh tovarn za proizvodnjo pohištva v Moskvi. Naša skupina je štela 30 strokovnjakov iz raznih lesno-industrijskih podjetij, poslovnih združenj, sekretariata za gospodarstvo in večjih trgovskih hiš iz Slovenije.

V torek, 27. junija ob 16. uri smo poleteli z Brnika proti Leningradu. Ker je razlika v času dve uri, smo po treh urah letenja pristali v Leningradu ob 21. uri po tamkajšnjem času. Po opravljenih carinskih formalnostih, ki so precej stroge in natančne, smo z avtobusom prispeli v hotel šele ob pol 11. uri zvečer. Zanimivo za nas je bilo to, da so prav v tem času v Leningradu oziroma na severu tako imenovane bele noči, to se pravi noči v pravem smislu sploh ni; naredi se samo mrak (in se ne stemni) okoli polnoči in to traja nekako do 2. ure po polnoči.

Drugi dan smo se odpeljali v leningrajsko luko, skozi katero gre letno več kot 3 milijone kubičnih metrov lesa in to milijon kubikov žaganega lesa in več kot 2 milijona kubikov celuloznega lesa. Celulozni les je pretežno strojno obeljen in razžagan na 2 m dolžine. V celoti je les iglavcev, predvsem smreka. V to luko se usmerja ves les iz severno-zapadnega dela države, namenjen za izvoz. Iz luke izvažajo v 25 držav, med njimi tudi v Jugoslavijo. Največ izvozijo v Anglijo, Belgijo, Italijo in to v vsako od omenjenih držav več kot 400.000 m3. V Jugoslavijo so v lanskem letu izvozili 170.000 m3 lesa. Les prihaja kot polizdelek, deske in okrogel celulozni les brez lubja. Vsi žagarski obrati so zunaj Leningrada, prav tako centralna skladišča za łupljenje, ker tamkajšnja oblast ne dovoljuje nobenih obratov v Leningradu in bližnji okolici zaradi onesnaženja zraka in vode. V luki je delo v celoti mehanizirano in kaže, da imajo dobro tehnologijo. Imajo 34 žerjavov, za primerjavo naj navedem, da trije žerjavi nakladajo ladjo s prostornino za tovor 4.200 m3 dva dni. Omembe vredni so tudi čelni viličarji in še nekatere vrste posebnih viličarjev, ki so zelo uporabni in hitri pri prevozu paketov in ki dosežejo maksimalno hitrost tudi do 70 km na uro. Poleg navedenega imajo še tri sortirnice, ki presortirajo ves les, predno ga naložijo na ladjo in sicer po dolžini, širini in kvaliteti. Žagan les tudi naravno sušijo in dosežejo suhost od 16 do 20 %. V luki delajo vse leto, tudi pozimi, ko vode zamrznejo. Takrat led drobijo z ledolomilci. Poprečna temperatura je od decembra do marca - 15°C. Najnižja temperatura pa je tudi do - 39°C. Nekatere delovne skupine delajo na tri izmene, ponavadi po pet dni na teden, sobote so proste, smejo pa narediti največ 32 nadur mesečno.

Po ogledu leningrajske luke smo obiskali institut za gozdarstvo in lesno industrijo v Leningradu. Ta institut ima zaposlenih 1.100 ljudi, od tega 800 inženirjev in tehnikov, ostalih 300 pa so pomožni delavci ter šoferji in piloti. Institut se ukvarja izključno s proučevanjem in programiranjem ter projektiranjem objektov za gozdarstvo in lesno industrijo po celi državi. Institut ima 6 podružnic in 2 ekspediciji. Ekspedicija je začetna faza podružnice, ki je zelo gibljiva in raziskuje na podlagi aerofoto posnetkov gozdov in določa lokacije za bodoče centre lesne in kemične industrije z vključno novimi naselji, ki štejejo od 4.000 do 8.000 ljudi z vsem potrebnim za življenje, saj se ljudje sicer ne bi spremenili prvotnega okolja in se odločili za selitev. Teh projektov se naredi največ za sibirsko in azijsko področje. V delu imajo ogromne projekte, kako bi preusmerili nekatere reke iz severa proti jugu na Kaspijsko morje skozi ogromne komplekse gozdov. Na teh rekah pa tudi projektirajo ogromne hidrocentrale, ki bodo dajale industriji energijo ter ustvarjale druge pogoje za življenje ljudem, ki se bodo tja naselili.

Naj navedem, da so na omenjenem področju že zgradili eno tako hidrocentralo in da so posekali zaradi nastalega akumulacijskega bazena (umetnega jezera) 36 milijonov kubičnih metrov lesa.

Institut ima nalogo sovjetske vlade, da mora projektirati velike lesne industrijske in kemične obrate od 500.000 do 800.000 m3 na evropskem predelu Sovjetske zveze, v Sibiriji in Aziji pa večje obrate tudi do 2 in pol milijona kubikov in več ter z vsemi potrebnimi objekti, vključno transportom ter cestami, železnicami, naselji in drugim potrebnim za življenje na tamkajšnjih področjih. V izdelavo teh projektov so vključeni tudi drugi strokovnjaki iz socialističnih držav, ki sodelujejo pri projektiranju ter pri strojni opremi. Sovjetska zveza bo tem državam potem odprodajala les za nadaljnjo predelavo.

Ena izmed osnovnih nalog instituta je sprogramirati, kako perspektivno izkoriščati celotno lesno maso najprej v primarni predelavi lesa, nato za kemično predelavo, iverne in lesonit plošče, celulozo in kako končno lesne odpadke predelati za živalsko prehrano.

Plavljenje lesa po rekah je bilo dosedaj veliko. V načrtu imajo plavljenje popolnoma opustiti, čeravno je na videz takšen način transporta najcenejši. Transport lesa bo v bodoče v celoti po suhem. Reke bodo služile v druge namene. Na teh rekah gradijo ogromne hidrocentrale in namakalne naprave.

V institutu so tudi napovedali, da je na evropskem delu Sovjetske zveze 17 % površine gozdov, s katerimi se že sedaj intenzivno gospodari, izkoriščajo tudi manjvredne drevesne vrste, dočim v sibirskem in azijskem področju še ne gospodarijo z gozdovi intenzivno, ker nimajo zadosti komunikacij (cest, železnic). Možnost za izkoriščanje gozdov v Sovjetski zvezi je 4 milijarde kubikov letno pod pogojem, da naredijo komunikacije in še vse drugo potrebno, za kar potrebujejo veliko finančnih sredstev in tudi časa.

Iz Leningrada smo potovali v Moskvo z vlakom. Razdalja je 730 km. Na tej poti smo videli veliko gozdov (smreka, jelka). Gozdovi niso najboljši. Videli smo tudi vasi, kjer so hiše iz lesa. Na vseh hišah pa televizijske antene, ceste po vaseh so delno asfaltirane. Občutek smo imeli, da življenje v teh vaseh počasi napreduje. Videti pa je bilo tudi nova naselja oziroma nova in obnovljena manjša mesta z velikimi industrijskimi objekti. Tudi v Leningradu, katerega dve tretjini je bilo med vojno porušenega, ni več sledov vojne. Prav tako je v drugih krajih, kjer smo bili.

V Moskvi smo si ogledali tovarno pohištva, v kateri izdelujejo kuhinjsko opremo. Tovarna ima več obratov, ki so v glavnem v rekonstrukciji. Eden od njih je gotov. Na naše veliko presenečenje je njen zunanji videz zelo slab, ko pa smo vstopili v tovarno, smo ostrmeli nad modernimi stroji in organizacijo. Tovarna je opremljena z najnovejšimi nemškimi, švicarskimi in ruskimi stroji. Ima štiri linije, od razreza iveric, stiskalnic, formatnih žag, robnih furnirk in vrtalk do depojev in skladiščenja elementov. Vse je popolnoma mehanizirano. Ima tudi najmodernejšo tehnologijo. Letno že izdeluje do 7 milijonov kuhinjskih elementov, po rekonstrukciji pa jih bo izdelovala 14 milijonov. Proizvajajo izključno kuhinje - vključno stole in mize, toda le za domače tržišče. Proizvodnja je ogromna, saj je Sovjetska zveza s svojimi 250 milijoni prebivalci nenasitno tržišče, ki je po kvaliteti in obliki ne preveč zahtevno.

Druge tovarne, katere ogled je bil dogovorjen, nismo videli, ker nismo dobili dovoljenja za vstop.

In za konec nekaj splošnih vtisov s potovanja!

Sistem družbene ureditve v Sovjetski zvezi se razlikuje od našega. Samoupravljanja nimajo. Imajo centralno plansko gospodarstvo; razdeljene naloge in smernice so po petletkah. Sedaj imajo deseto petletko. Plače so v uravnilovki; osnovne plače v podjetju so skoraj za vse enake. Strokovnjaki, to je umski delavci, so boljše plačani le, če pravočasno uresničijo količinske in finančne plane. To je neka stimulacija, ki pa ni najbolj spodbudna za strokovnjake. S takim načinom nagrajevanja - smo ugotovili - produktivnost ni najboljša. Verjetno tudi ni dovolj samoiniciative, ki je pogoj za boljši napredek gospodarstva.

Standard v Sovjetski zvezi je za naše pojme prenizek, posebno, če ga primerjamo z našim. Revežev nismo videli niti ne razkošja. Navedel bom nekaj podrobnih podatkov. V leningrajski luki delavci zaslužijo približno 110 rubljev, poprečje pa je 130 rubljev. Največjo plačo imajo visoko kvalificirani - žerjavovodje ter šoferji na težkih kamionih. Letni moški čevlji stanejo 40 rubljev, ženski 30 rubljev, zimski moški čevlji približno 100 rubljev, ženski polovico manj, kilogram pšenične moke stane 0,5 rubljev, kosilo v tovarni stane 0,5 rublja dnevno, stanovanje - dvosobno z elektriko, telefonom, televizijo, plinom, radiom - pa le približno 12 rubljev mesečno; avtobusni, letalski in železniški prevozi so za naše pojme strašno poceni. Povedali so nam tudi, da bo prihodnja petletka v prid zvišanja standarda v Sovjetski zvezi in v zvezi s tem že gradijo industrijo, ki bo proizvajala predmete za široko potrošnjo. V Sovjetski zvezi je še vedno čutiti veliko pomanjkanje stanovanj kljub temu, da gradijo ogromne stanovanjske bloke. V Leningradu so nam povedali, da izgotovijo vsako uro 20 stanovanj oziroma vsake 3 minute eno stanovanje. Gradijo v glavnem družbena stanovanja, dajejo pa tudi 15 % za gradnjo zasebnih stanovanj.

V Sovjetski zvezi so meje za obisk tujcev dokaj odprli, zato smo srečevali, kjerkoli smo bili, ogromno tujcev celo zunaj Evrope.

Potovanje je bilo zelo zanimivo in tudi poučno, zato priporočam, kdor ima možnost, naj si ogleda deželo, ki je bila za marsikoga še do pred kratkim nedosegljiva.

Boris Strajnar
7. b razred osnovne šole Žirovnica

Gozd - naše bogastvo

Posek v oddelku 79.

foto Grilc

V glavni štab organizacije "Varujmo gozdove" je prišlo sporočilo podjetja GPR, ki je prosilo dovoljenje za posek 1 m3 lesa. Ko je prepotovalo vse tajniške urade, se je naposled ustavilo v direktorjevi pisarni. Le-ta je pravkar prebiral revijo z velikim naslovom Naši gozdovi. Pod naslovom revije se je košatilo drevo, ki je izumrlo okoli leta 2000. V tistih časih so ga imenovali "smreka". Direktor je zaprl revijo ter pogledal listek podjetja GPR. Ko je preletel vrstice, se je zmrdnil in napisal pod vrstice: "Nemogoče!" Poslal je listek nazaj skozi tajništvo v računalniški center, ki bo papirček skrbno spravil v poseben koš za odpadni papir, naprej pa poslal kartico iz plastike in ta bo naposled priromala nazaj v podjetje GPR, kjer se bo zopet spremenila v čitljivo popisan papirček. Direktor je vedel, da bo kartica potovala kako minuto, ko pa bo prispela v GPR, bo takoj zazvonil telefon in ogorčen glas bo rekel:
"Poslušajte, tovariš direktor.." Tedaj je res zazvonil telefon in ogorčen glas je rekel:

"Poslušajte, tovariš direktor! Hočem ta les!"

Direktor je tiho zaklel, nato odgovoril:
"Ne derite se name! Zahvalite se prednikom! Uničili so nam gozdove! Kaj imamo sedaj, nič drugega kot skoraj pet odstotkov monoksida in dioksida v zraku. Razumite vendar, da vsak še tako genialen človeški izum - naj bo to avto, raketa, peč, avion itd. - uničujejo naravo. Človek se je počasi vedno bolj oddaljeval od narave, dokler se ni leta 1980 ustanovila organizacija "Varujmo naravo", katere en oddelek je naš! A znanstveniki še vedno trdijo, da se človek vedno bolj oddaljuje od narave. Vzemimo primer. Okoli leta 1950 se pravi pred 50 leti je bilo na zemlji 3 miljarde ljudi. Danes nas je 10 miljard. Leta 1950 ljudje še zdaleč niso osnaževali zraka, saj so imeli gozdov na pretek. A ljudi je bilo vedno več in vedno bolj so krčili gozdove in s tem uničevali filtre za zrak. Porabili so več zraka, a prečiščevalo pa ga je vedno manj. Zadušili bi se, ako ne bi uvedli umetnih filtrov za zrak. In šele takrat so sklenili, da pustijo gozdove samo za zrak. Smešno, kajne! Če bi nas videli predniki bi se smejali! Kako me prosite za 1 m3 lesa! Vidite, temu bi se smejali! Razumite vendar, da edino gozdovi dobro očistijo zrak in zato rabijo elektriko. Najboljši filter za zrak so gozdovi in ne izsekan les! Če pa hočete les z Marsa, odvrnem lahko samo to, da je popolnoma neuporaben!"

"Za vraga! Res ne morem dobiti 1 m3 lesa!" se je zadrlo z one strani telefona.

"Ne! Čemu pa rabite les!"
"Za papir! Za kaj neki drugega!"
"Za papir?"
"Ja! Zopet ga je šlo 50 kg iz obtoka! Ljudje ga nehote uničijo! Opazil sem, da z njim zavijajo nekakšne svaljke v katerih je tobak. Ne vem, kje so to videli!"
"Dobro, dobite pol kubika! V redu?"
"Prosil sem vendar za 1 m3!"
"Pol kubika ali nič! Mimogrede, tisti svaljki s tobakom so cigarete! Poskušajte zavreti izdelavo te svinjarije! Kadijo naj pipe ali cigare - toda ne cigaret!" je končal direktor in odložil slušalko. Skrbno je prijel revijo ter jo dal nazaj v zaboj z napisom: "Odpadni papir. Po uporabi vrzite papir v zaboj!" Direktor se je udobno namestil ter prižgal pipo. Z dvorišča pa se je slišalo:

"Velike novice! Berite Delo! Velike novice! Ministrstvo za les je z odobritvijo organizacije "Varujmo naravo!" dovolilo izsekati 10 hektarov gozda!"
Direktor je potegnil iz pipe nato kimnil z glavo in zaspal. Zunaj je svetilo sonce, sonce iz leta 2478.

In tisoč let kasneje? Nad zemljo se je prikazalo sonce. Skozi meglice je posijalo na pusto in prazno okolje. Zemlja je prazna, brez življenja. Nad nebom brez kisika pa blodi vesoljska ladja. V njej so turisti. Instruktor razlaga:

"Vidite, gospe in gospodje, tu so še pred 200 leti živeli naši predniki. A ko je v ozračju zmanjkalo kisika so se morali izseliti. Tako kot je davno nekoč neki pesnik ali pisatelj, ne vem tega, rekel: "Biti ali ne biti, to je zdaj vprašanje!"

Sava Puskhauser
8.c razred osemletke Bled

Gozd

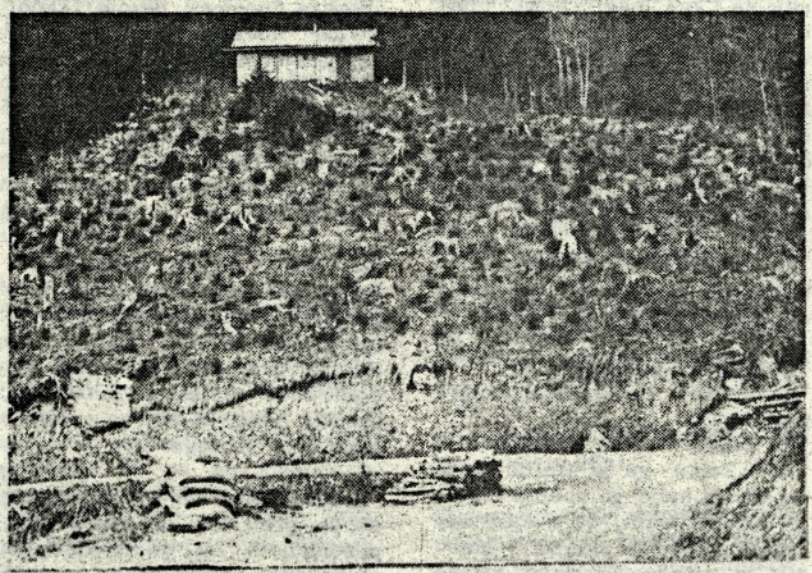

Tečajniki - motoristi na kovtarici pred slovesom od inštruktorjev in kuharic - foto GG Bled

Slovenija je lepa dežela, ki je po svojih naravnih lepotah znana daleč naokoli, pa čeprav je tako majhna. Znana so njena letovišča, ki jih vedno obišče mnogo domačih in tujih gostov, ki bi se radi naužili čistega zraka, da bi se odpočili od stalnega in utrujajočega tempa naše dobe. Ljudje izkoristijo vsak svoj prosti čas, da ga preživijo v lepi naravi in za trenutek pozabijo na vsakodnevne napore in skrbi. Z veseljem se napotijo na visoke gore, ob sinje morje, se sprehajajo v parkih in gozdovih.

Gozd se v vsakem letnem času spremeni, odeva z novo lepoto, ki skoraj vsakega človeka očara. Lep je v pomladnem soncu, ko se vse prebuja, ko dobiva svoj zeleni nakit in dišeče cvetje. Lep je poleti, ko nas prijetno ohladi in obvaruje sončne pripeke. Lep je jeseni, ko zažari v prelepih jesenskih barvah, ko nam daje svoje sadove in ko veter snema z njih zadnje lističe ter se počasi pripravlja na zimski počitek. Lep je tudi, ko na golih vejah, obteženih s snegom in obvešenih z ledenimi svečami, temačno strmi v megleno nebo.

Gozd nudi človeku veliko že od nekdaj. Daleč v preteklosti mu je služil za dom, v njem je našel hrano in zatočišče. Kasneje, ko mu je postal življenjski prostor v pragozdu pretesen, ko je potreboval več hrane in ko si je omislil njive, je začel gozd izsekavati. Les, nasekan v gozdu, je začel vedno bolje uporabljati in ustvarjati čudovite mojstrovine, ko ga je oblikoval. Toda, opazil je, da gozda ne sme več tako brezglavo uničevati. Opazil je, da so poseke postale gole in puste, ko sta veter in voda odnašala rodovitno prst. Da bi pokril zahteve, vedno večje potrebe po lesu v najrazličnejših industrijskih panogah, je začel načrtno vzgajati gozdove. Gozd pa ni le važna surovina v industriji, temveč je tudi prebivališče mnogih gozdnih živali in rastlin. Zelo pomemben je tudi zato, ker očiščuje onesnaženi zrak iz tovarniških dimnikov in strupene pline avtomobilov, letal ter ostalih prevoznih sredstev.

S prevozi delavcev v Kranjski gori bodo lesena bivališča služila drugim namenom. - foto GG Bled

Zato gozd moramo negovati, ga obnavljati in varovati pred požari. Žalostna podoba mnogih gozdov je, da so polni smeti, ki jih izletniki odmetavajo vsevprek in ne mislijo, da s tem delajo škodo in grdo podobo še tako lepi pokrajini. Ne smemo jih uničevati tudi zato, ker so pod mogočnimi drevesi skriti trpki ali pa tudi veseli spomini iz NOB. V njih so naši borci krvaveli v hudih bojih s sovražnikom in dajali mlada in še komaj začeta življenja, da mi živimo srečno. Zato gozdove spoštujmo; gozdovi so del naše junaške zgodovine.

dr. Janez Grilc

Gozdovi so naše življenje

Mi živimo od gozda. Gozd je naše delovno mesto, daje nam zaslužek. Razprostranjen je na veliki površini, in mi smo tisti, ki najbolj odločilno vplivamo na njegovo zgradbo, na njegov videz. Vendar ne živimo samo mi od gozda. Od n a š e g a gozda živi še veliko ljudi. Ali kdaj pomislimo na to? Ali se zavedamo njegovega pomena? Ali vemo za vse naloge, ki jih gozd opravlja? Prav je zato, da se malo pobliže seznanimo z gozdom, kajti gozd je pomembnejši kot si mislimo.

Gozdovi pokrivajo 51 milijonov km2 ali 34 % kopne zemlje. Največ jih je v Južni Ameriki 47 %, v SSSR 33 %, sledijo Severna Amerika s 30 %, Evropa in Afrika s 27 % in Azija 19%. Naša domovina Slovenija ima od svoje površine 49 % gozdov in spada med najbolj gozdnate kulturne pokrajine na svetu.

Vsi gozdovi niso enaki in bi marsikdo mnogim od njih niti ne privoščil tega imena, čeprav po bogastvu drevesnih vrst daleč prekašajo naše domače gozdove. Po vsem svetu poznamo danes več kot 10.000 drevesnih vrst. Precej jih je človek že za večno iztrebil (samo v Severni Ameriki je izginilo že več kot 700 vrst).

V preteklosti je bil delež gozdov na zemlji mnogo večji. Gozdovi so prekrivali večji del kopnega. Gozd je, vse dokler ga ni začel preganjati človek s svojim umom (ki ga tako visoko ceni in tako slabo uporablja), oblikoval življenje na zemlji.

Milijoni let obstoja gozda na zemlji so ustvarili tudi najčudovitejši biološki produkt - humus. To je plast rodovitne zemeljske površine, debele vsega nekaj decimetrov, iz katere izhaja življenje na kopnem. Humus omogoča rast rastlinam in je biološka tovarna brez odpadkov. Da bi nastalo 2 do 3 cm humusa, rabi narava 1000 let. In koliko časa je potrebno, da ga uničimo? Površinska erozija opravi to delo na pobočju ob močnih padavinah ob enem nalivu. Posledice so nam dobro znane, saj imamo Kras.

GOZD KOT ŽIVLJENJSKI PROSTOR

Naravni gozd je poleg morja največja biocenoza na zemlji (biocenoza je skladno sožitje življenja virusov, bakterij, mikroorganizmov, rastlin in živali) in je neponovljiva biološka mojstrovina narave. Življenje se poraja in izginja v nenehno utripajočem ravnovesju, ki mu je gonilo sončna energija. V skrivnostni biološki tovarni, v celici zelenega lista se brez škodljivih odpadkov proizvaja organska snov. Temu malemu čudežu človek kljub velikim dosežkom svojega uma še ni kos. Vse tisto, kar proizvede na njivah in travnikih, ni skoraj nič v primeri s tem, kar se proizvaja v milijardah listov in iglic dreves. In ne samo to; tudi grmi in zelišča so v gozdu in tudi ti še proizvajajo. Kar medi, kar cveti, daje svoj nektar insektom; ti so zopet hrana višjim živalim pticam in sesalcem. Kar umre, ni zavrženo in ne roma na smetišče (tako kot mnogi človeški odpadki), pač pa služi kot hrana mikroorganizmom in bakterijam. V gozdu se vse prej ali slej koristno izrabi. Za obstoj v gozdu pa se je treba boriti! Že pri drevesih opazimo borbo za prevlado. Isto se dogaja tudi pri drugih živih organizmih. Nastopa naravni izbor, ki upošteva le najkrepkejše, najbolj zdrave in najodpornejše člane sožitja. Tako je zagotovljen nenehen razvoj in obstoj. V gozdni biocenozi je izbira najpopolnejša in obenem - s človeškimi merili ocenjevano - najbolj grozovita. Vendar, ali ni človek z vojnami, z brezobzirnim izkoriščanjem vseh dobrin, ki jih rabi, z neposrednim in posrednim zastrupljanjem vsega živega okolja in z nepremišljenim spreminjanjem mrtvega okolja, še veliko bolj okruten?!

ČLOVEK IN GOZD

Ko je človek začel osvajati zemljo, je bilo nujno, da je najprej posegel v gozd. Življenjsko okolje je bilo tam, kjer so rasli gozdovi, zanj najbolj primerno. Le malo je predelov, kjer je gozd vseeno ostal zmagovalec. To so tropski pragozdovi in gozdovi na mrzlem severu. Ob krčenju gozdov so rasle prve velike kulture in obenem z uničenjem gozdov tudi propadale. Človek pa je šel naprej, zopet v gozd. Iz lesa si je gradil domove; v njem je dobil orodje in orožje. Ob njem je živel, v njem je lovil in se tudi skrival. V borbi z gozdom sta rasla njegov um in spretnost. Prišla je doba ogromnih krčitev gozdov, ki je šele borih 1000 let za nami. V tem kratkem času smo oblikovali naš današnji življenjski prostor. Kmalu pa so se pokazale tudi prve občutne posledice obširnega spreminjanja narave. Človek je spoznal, da je gozd nujen del njegovega življenjskega okolja. Da bi ga ohranil, ga je pričel ščititi pred uničevanjem. Naseljene dežele se trudijo ohraniti gozd v obsegu, kot se je ohranil do danes. Mnoge dežele ga skušajo z velikimi napori tam, kjer so ga predniki uničili, obnoviti (Severna Afrika, Bližnji Vzhod). Kulturni odnos do gozda se kaže v primerih, ko za vsakega novega državljana posadijo drevo. Poznane so akcije kot npr.: "posadimo 1000 dreves" v mestih. Razvite dežele sprejemajo zakone o prepovedi zmanjševanja gozdnih površin. Za vsak del gozda, ki se izkrči v druge namene (ceste, naselja, tovarne), se mora enako velika površina pogozditi. Mi na velikih površinah obnavljamo Kras. Na vseh ravneh se trudimo, da bi gozd, kot življenjsko važen del našega okolja, ohranili. In ohraniti ga moramo, ker izpoljnjuje veliko nalog, ki se jih v vsakdanjem življenju komaj zavedamo.

Gozd varuje zemljišča. V času padavin je gozd tisti, ki že s krošnjami zadrži 1/3 padavin, ostale pa pridejo v zemljo, kjer jih pričakajo koreninice, ki del te vode posrkajo, ostalo pa skupaj z zemljo zadržijo v svoji bližini za čas, ko padavin ni. En del vode počasi pronica v zemljo in odteka (površinski vodotoki in voda podtalnica). Gozd torej blaži razdiralno moč vode, kajti tam, kjer gozda ni, prihrume vode v doline z ogromno močjo in ne odnehajo pred nobeno oviro. Razdejanje v prirodi je velikansko in le v majhni meri in z velikimi stroški ga lahko delno popravljamo. Le gozd s svojo mnogotero zgradbo postane s časom kos naravni vodni stihiji, kajti vsa tehnika pred silno močjo narave odpove.

Čeprav gozd porabi v svoji rasti ogromno vode, jo vendar vedno dobršen del oddaja naprej v studence, potoke ali v podtalnico. Od tega ostanka, ki pa je temeljito prečiščen, ko se reši objema korenin, živi človek. Gozd skrbi za to, da je zaloga vode stalna, da so polni jezovi hidroelektrarn tudi takrat, kadar dalj časa ni padavin.

Kako je v gozdu v poletni vročini in v mrzli zimi, ko piha veter z vso močjo? Ali se ne zbirajo v poletnih dneh nad gozdom oblaki, ki z nevihto osvežijo zemljo in ljudi? Neizmerno pusta in neprijetna bi bila pokrajina, če ne bi gozd poskrbel za to, da se oblažijo klimatske prilike, da veter izgubi del moči in da sonce zakrijejo kdaj pa kdaj v najhujši vročini oblaki.

Gozd ustvarja z asimilacijo veliko organskih snovi in pri tem porablja ogljikov dioksid naših centralnih kurjav, tovarn, naših avtomobilov in dihanje živalskega sveta. Ali ni to čudovit prijatelj, ki zna v koristne namene porabiti naše odpadke, ki jih mi ljudje, tako brezskrbno in ne da bi pomislili na posledice, vsak dan odmetujemo. In pri tem nam daje kisik, ki ga rabimo za življenje.

Ob vedno bolj hitrem in napornem dnevnem delu človek nujno rabi oddih. Ob vsem navdušenju nad tem, kaj lahko že naredimo, smo šele v zadnjem času spoznali, da smo bitje, ki rabi tudi mir in sprostitev v naravi. Tu je gozd človekov najvernejši prijatelj, saj je v njem lahko sam, tam lahko diha, se sprosti, ali premišljuje. Gozd ni nikoli monoton in nikoli neprijazen.

Gozd je postal v človekovem okolju nepogrešljiv del. Odnos do gozda postaja s stopnjo človekove zavesti in izobrazbe boljši; žal pa še nismo dosegli zaželene stopnje naravne kulture kljub temu, da si le težko zamislimo ljudi, ki bi bili v današnjem času pripravljeni živeti brez gozda.

IZKORIŠČANJE GOZDA

Lepo bi bilo, ko bi lahko imeli gozd le za dopolnilo našega okolja. Obdajali bi nas pragozdovi, v katerih bi življenje imelo svoj ritem in mi bi bili le opazovalci. Danes si človek lahko dovoli le na manjših delih gozdnih površin tak nemoten naravni razvoj. Tam se učimo z gozdom bolje ravnati in proučujemo njegove naravne zakonitosti, da bi jih čim bolj s pridom uporabili sebi v prid.

Podobno kot nam služi znanje, da izdelujemo letala in jih upravljamo, kot si z znanjem pridobivamo našo vsakdanjo hrano, tako poskušamo z znanjem tudi od gozda dobiti tiste dobrine, ki so nam potrebne v življenju. Z gozdom gospodarimo. Nič več les ne gnije v gozdu. Ko dozori, ga posekamo in pripeljemo na žago in v tovarne, kjer ga najprej predelamo. Ugotovili smo, koliko lahko vzamemo iz gozda, da ta ostane še ohranjen. Izkoriščamo le majhen del lesa, ki raste v njem, ostalo ostane, da lahko raste naprej. To pridemo iskat kdaj pozneje mi ali naši nasledniki.

Gozdove danes čuvamo in negujemo. Že v mladem gozdu skrbimo, da drevesa ne omagajo v boju s plevelom. Tam, kjer seme ne more na gozdnih tleh vzkaliti, posadimo sadike. Gozdove čuvamo pred požari. Da jih ne bi polomila sneg in veter, jih utrjujemo že od rane mladosti naprej.
V gozdu izbiramo in skrbimo za tista drevesa, ki bodo v zreli dobi najbolj koristna in največ vredna. Skrbimo za to, da so gozdovi zdravi in negovani. Čeprav niso taki, kot bi bili, če bi jih prepustili naravi, lahko pod skrbnim nadzorstvom rastejo zdravo in stabilno.

Gozdove tudi obnavljamo. Ta skrb je posebno velika v deželah, kjer imajo le malo gozda. Kar je človek uničil, lahko tudi popravi. Napori niso majhni in v ta namen se je treba odpovedati marsikateri drugi dobrini.

Spoznanje, da je gozd tako velika vrednota, da jo moramo čuvati, negovati in obnavljati, je velik dosežek človekovega duha. To nalogo povsod po svetu opravljajo za to šolani ljudje - gozdarji.

ČLOVEKOVA BODOČNOST IN GOZD

Človek se danes trudi ohraniti ali zopet vzpostaviti ravnovesje vsaj v tistem delu žive prirode, kjer je naredil do sedaj najmanj škode. Tak del je tudi gozd. V veliki meri je njegova ohranitev plod trdoživosti in življenjske moči gozda samega. Naloga ljudi je, da ne rušijo njegove zgradbe in ne uničujejo življenja v njem. Tak gozd bo lahko izpolnjeval vse tisto, kar od njega pričakujemo. Nalog ni malo in v bodoče jih lahko pričakujemo še več.

Gozd bo moral še vnaprej dajati del sebe za potrebe človeka. Poraba lesa bo z večjim številom ljudi na zemlji postala še večja. Ali bomo lahko zadostili vsem potrebam? Naj bo kakorkoli, uničevati ga ne bomo smeli več, tudi tam ne, kjer so gozdovi še nepregledni in se nam zdijo neuničljivi. Toda, če so lahko obširne gozdove Severne Amerike izkrčili s sekiro, ali ne preti današnjim gozdovom še večje zlo, če se jih lotimo s tehniko, ki jo imamo na razpolago.

Kot razumna bitja pa imamo ljudje še druge dolžnosti. Gozd moramo očuvati kot življenjski prostor velikega dela žive narave. Množica živali živi v njem. Vsaka izumrla živalska vrsta pomeni veliko izgubo za našo zemljo, pomeni škodo, ki je ne moremo več popraviti. Največja kulturna obveza naše generacije je ohranitev vseh danes živečih rastlinskih in živalskih vrst na svetu (OZN - svetovno in evropsko leto varstva narave 1972).

Tako kot za sebe moramo skrbeti za življenje v gozdu. Vedno naj nam bo pred očmi, da je vsako živo bitje, ki ga opazimo, del nečesa skupnega in nimamo pravice, da bi uničevali. Vsi smo dolžni spoštovati in ohranjati vse živo v naravi. Še posebno v gozdu, kjer je presoja, kaj je škodljivo in kaj koristno, težka in zaupana le strokovno poučenim ljudem. Še posebej pa ga ne smemo uničevati iz objestnosti.

POSEBNOSTI GOZDA

Tako kot vsako živo bitje ima tudi gozd kot združba živih bitij svoje posebnosti. Tvorijo ga drevesa, ki imajo zelo počasen rastni ritem. Drevo in s tem tudi gozd ima, prav tako kot človek, svojo otroško, mladeniško in zrelo dobo; in kot vse živo, tudi odmira. Za svojo rast rabijo drevesa 100 in več let. Najstarejša drevesa in gozdovi, ki jih tvorijo, so stara nekaj tisoč let. To je dolga doba, ki jo človek s svojim kratkim življenjem ne more prav dojeti. Lahko grobo poseže vmes in skrajša življenje gozdovom. Njihovo obnovo doživlja vedno le v zelo majhni meri. Prav zato je bil človekov odnos do gozda vedno zelo mačehovski. Veliko več je razdiral kot pa ustvarjal.

Življenjski moči gozda moramo pripisati, da je ostal ohranjen v tako veliki meri. Danes je marsikje, kjer se človek umika, gozd zopet na pohodu; počasi, toda vztrajno osvaja izgubljene površine. Najprej pridejo posebne drevesne vrste, ki so najmanj zahtevne in najbolj trdožive. Za njimi pridejo ostale drevesne vrste. Počasi se naselijo na površini zopet postopoma vse rastline, ki žive v združbi z gozdom. Za njimi in z njimi pridejo mikroorganizmi, ki izpodrinejo tiste, ki tu nimajo kaj iskati. Za njimi pridejo živali in vse zaživi skupno v prvotni obliki. Zopet nastaja plodna zemlja in zopet lahko minevajo stoletja.

Človek je danes sposoben uničiti s svojim nekontroliranim in z napuhom prepojenim umom sebe, toda življenja na zemlji ne more uničiti in končni zmagovalec bi bil gozd.

Vsi ljudje, še posebno pa mi, ki od njega živimo, moramo gojiti spoštovanje do gozda.

Vsak dan in ob vsakem delu bi morali imeti v mislih, da imamo opraviti z življenjem in tako obliko življenja, ki je marsikomu težko razumljiva. Zato ni vseeno, kako delamo, kajti mi vsi smo za to odgovorni. Danes nas znanstveniki vseh mogočih panog, ki proučujejo naravo, opozarjajo, da smo s "civilizacijo" že temeljito za-

Spravilo pozimi - foto GG Bled

Mlad delavec iz GO Radovljica je uspešno prestal preizkušnjo znanja na tečaju traktoristov - foto GG Bled

strupili z odpadnimi snovmi in plini naše okolje. Posledice bomo občutili mi in naši otroci, in jih tudi že okušamo. Gozd je ena od redkih naravnih tvorb, ki je še razmeroma malo pod človekovim vplivom in je še ostal ohranjen pred onesnaženjem, čeprav se tudi pred njim brezobzirni ljudje ne ustavljajo. Vendar je največja odgovornost prav na nas, ki vsak dan živimo z njim in delamo v njem. Od nas je odvisno, kakšen bo gozd.

SLOVENSKI GOZD

Slovenija je po svoji geografski legi gozdarsko najbolj zanimiva dežela Evrope. Na majhni površini je gozd lahko razvil veliko svojih značilnih oblik. Od panonskih step, ki jih z robov že delno osvaja s pritlikavimi listavci, se v alpskem delu razbohoti pravi temn gozd iglavcev ki se v višini borijo z večnim snegom. Gozd gričevja i nižin se ob Jadranu spusti vse do morja, kjer ima zopet svojo značilno obliko. Pri nas so zbrane mnoge drevesne vrste in oblike gozda. Slovenija je gozdnata dežela. V temni viziji prihodnosti se lahko imenujemo srečna dežela. Ohraniti pa bomo morali naše gozdove. To je naloga vseh nas, ne samo gozdarjev. Gozd je del našega okolja, od katerega je odvisno naše življenje. Ohranimo ga neokrnjenega, zdrav ga in bistega, da bodo take tudi dobrine, ki nam jih nudi.

Emil Rasinger

Rekreacija ~ vedno večja delavčeva potreba

Življenje ljudi se vedno hitreje spreminja. Tisočletja so pretekla, preden se je človek preselil iz votlin v stavbe, iznašel orodje, ogenj, paro in druge pripomočke za lajšanje svojega življenja, toda komaj desetletje je rabil za prebijanje stropa stratosfere in da je pristal na luni. Spoznavanje makro in mikro sveta in razvoj tehnike ter splošni napredek vedno hitreje spreminjajo tudi način življenja vsakega posameznika.

Pred desetletji je šel gozdni delavec v gozd z žago "amerikanko" in sekiro. Bival je v brunarici ali lubarici, si sam pripravljal hrano. Tedensko enkrat se je spustil v dolino za nakup koruzne moke, zaseke, slanine in kave. Po deseturnem ali večurnem delu - čas je določal pogosto kar po sončni legi - se je s sodelavci ob plapolajočem ognju sprostil, marsikatero pametno uganil ob požirku "kačje sline" in bistre studenčnice in si tako krepil duha za nadaljevanje napornega fizičnega dela naslednji dan... Podobno je delal pred stoletji, le da je namesto "amerikanke" uporabljal "gamsico".

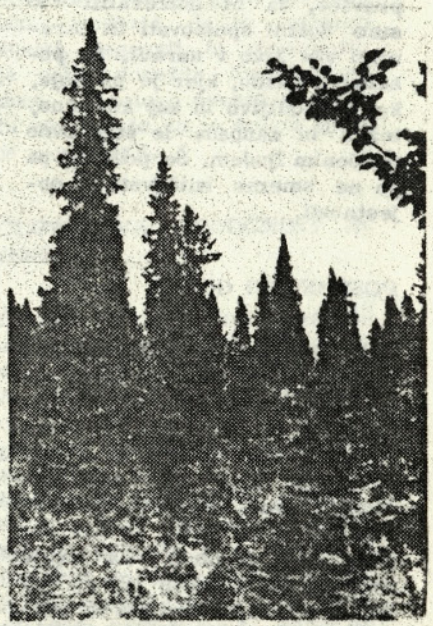
Če s takšnim življenjem "klasičnega holcarja" primerjamo življenje sodobnega gozdnega delavca, vidimo, da delavec izkorišča čas iz dneva v dan bolj namensko, smotrno, racionalno. Po planu se pripelje v gozd, dela po planu, počiva po planu, zraven pa že razmišlja o planskih nalogah in opravkih, ki ga čakajo po "šihtu". Proti četrti uri kar nestrpno pogleduje na svojo uro, kdaj bo napočil čas, ko bo lahko "zajahal" svojega brenčečega konjiča ali sedel za volan in oddirjal novim nalogam naproti. Življenje postaja bolj polno dogodkov, aktivnosti, s tem pa tudi napetosti. Že samo delo s stroji, ob večji proizvodni zmogljivosti, zahteva večje napore živčnega sistema.

Človeški organizem je močno prilagodljiv in prenese velike spremembe, vendar je nekje meja njegovih rezervnih moči; za njo grozi - bankrot. Zakaj imamo tako visok odstotek invalidsko upokojenih?

Občasen temeljit počitek, ločen iz verige vsakodnevnih nalog in dolžnosti, pomaga organizmu, da si opomore in okrepi za nadaljnje delo. Takšna prekinitev je možna - pri delavnem, aktivnem, ambicioznem delavcu - le tedaj, če popolnoma spremeni okolje in s tem način življenja.

To možnost sprostitve in počitka daje naš počitniški dom v Piranu. Hladne, vlažne gozdove na eni strani in zakajene pisarne na drugi strani zamenja toplo obmorsko ozračje.

Izmenično plavanje v mlačni morski vodi in sončenje, družba, izleti, sprehodi in zabavno življenje odvrnejo gosta od vsakodnevnih skrbi, mu krepijo zdravje in dajejo novih moči. Posebno koristno je bivanje ob morju za naraščaj. Marsikateremu zimskemu oboljenju se izogne telo, ki je na soncu in v morski vodi pridobilo na odpornosti.

V varovalnem gozdu na Vogiu
foto: J. Grilc

Takšne in podobne misli so vodile novi upravni odbor počitniškega doma v Piranu, da zopet sproži vprašanje razširitve počitniških kapacitet. Zaradi ve-

likega števila priglašencev za letovanje v Piranu je bilo treba namreč tudi letos, kakor pretekli dve leti, omejiti bivanje v domu na teden dni. To kljub temu, da želi večina priglašencev preživeti na morski obali štirinajst dni. Poleg tega je treba upoštevati še to, da se je priglasil samo majhen delež od zaposlenih. "Če bi vsi zaposleni v podjetju hoteli preživeti dopust v našem domu in bi vse hoteli zadovoljiti, bi v Piran hodili samo še obračat!" je omenil eden od članov odbora. Toda prav in koristno bi bilo, če bi vsak član kolektiva imel vsaj enkrat na leto prave počitnice. In do tega nas bo razvoj enkrat tudi pripeljal. Vedno več naših delavcev iz proizvodnje obiskuje morsko obalo in kmalu bomo v zadregi, kako jim omogočiti cenene počitnice.

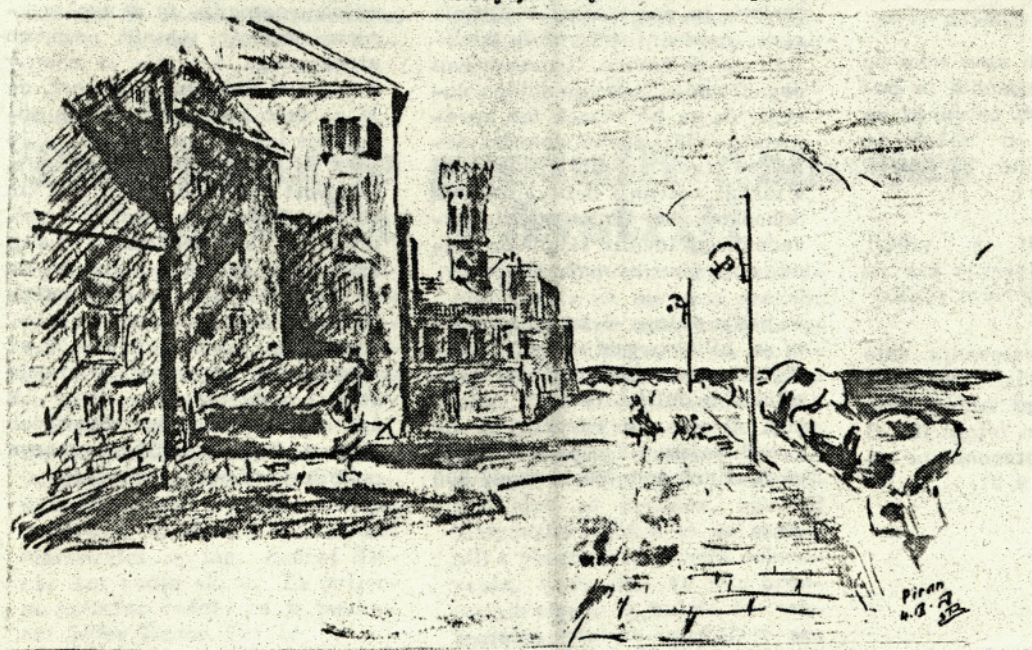
Telefonist Gaber vestno skrbi za zveze s svetom foto: GG

Zaradi tega upravni odbor doma predlaga vodstvu podjetja ugotoviti, kakšne so možnosti za povečanje števila počitniških objektov. S priložnostnim nakupom stavb, počitniških hišic, vikend prikolic, zamenjav nastanitvenih zmogljivosti ob morju za tiste v naših gozdovih in s podobnim bi sukcesivno lahko podaljšali bivanje na štirinajst dni, povečali pestrost izbire kraja bivanja in odprli možnosti novim interesentom.

Naš dom v Piranu posluje sedaj približno tri mesece v letu. Včasih je bil odprt več kot štiri mesece samo za dopustnike. Ali bi ga ne mogli uporabljati daljši čas in v njem prirejati razne seminarje tudi v drugih letnih časih? Bi s tem zmanjšali njegovo pasivo? Tudi o tem je odbor razpravljal.

Z gradnjo novih delavskih centrov po naših obratih bo vedno več stavb po revirjih prostih. V njih bi lahko preživeli počitnice naši uslužbenci, katerim gorski zrak bolj prija kakor morje; v njih bi lahko prebili vikend in se sprostili ob nabiranju gob, jagod in borovnic tudi ostali. V naših kočah bi lahko bivali občasno tudi tisti prebivalci morske obale, ki bi radi taborili v hribih, ob morju pa bi nam odstopili svoje prostore v zamenjavo. Od uporabe teh redko koriščenih koč bi imeli večkratno korist; tudi glede ohranitve objektov.

"Dopust, vikend - za rekreacijo!" naj bi bilo geslo naših delavcev, naša naloga pa, da jim to omogočimo!

Piran (na Punti)
Piran (na Punti)

Delo samoupravnih organov

Na zadnji seji, ki je bila 22. in 26.10. je delavski svet obravnaval nekaj zelo važnih vprašanj. Iz poročila o poslovanju v prvih devetih mesecih je razvidno, da vsa začrtana dela potekajo zadovoljivo. Nekaj težav je pri oddaji lesa v zasebnem sektorju. Kmetje, lastniki gozdov, nimajo interesa sekati, posebno če so etati v zaprtih področjih in imajo velike proizvodne stroške. Prav gotovo pa je negativen pojav, da ponekod kmetje sami žagajo les.

Finančni rezultat poslovanja je presenetljivo ugoden. K temu je pripomogla ugodna konjunktura za les na domačem in tujem trgu. Količinski plan prodaje je sedaj uresničen s 83 % iz družbenih gozdov in s 76 % iz zasebnih gozdov. Finančni letni plan je že sedaj dosežen s 102%, skupni celotni dohodek pa je dosežen z 91 %. Ob tem razveseljivem rezultatu je treba še posebej poudariti, da so stroški natanko v mejah planiranih stroškov. Le dve postavki stroškov dosedaj občutno presegata planirane vrednosti. To sta material izdelave in pa tuje storitve izdelave.

V devetih mesecih smo tako po pokritju vseh zakonskih in pogodbenih obveznosti ustvarili za osebne dohodke in sklade že 29,965.462 din, kar je 110 % letnega plana.

ustvarjeni skladi v višini 9,278.194 din presegajo kar za 97 % postavko v letnem planu.

Ob uspešnem poslovanju smo delno uspeli povečati tudi produktivnost dela, saj smo v primerjavi z lanskim letom (I-IX) znižali število potrebnih ur za 1 m3 od 9.76 na 9.31.

In kako je bilo z osebnimi dohodki, ki nas ob veliki porasti življenskih stroškov najbolj zanimajo? To povečanje je bilo proti lanskemu letu zelo skromno, saj smo dosegli komaj 5 %. Z zadnjim dodatnim izplačilom so se dvignili osebni dohodki za 9,5 %, kar je še vedno precej pod porastom življenskih stroškov.

Delavski svet je na priporočilo podpisnikov družbenega dogovora o delitvi dohodka in osebnih dohodkov sklenil, da se dvigne postavka kalkulativnih osebnih dohodkov za delavce z najnižjimi osebnimi dohodki v neposredni proizvodnji. Tako bi se povečali kalkulativni osebni dohodki v gozdarstvu za I. skupino na 1.137,00 din, za II. skupino na 1.333.00 din in za tretjo skupino na 1.330.00 din. V I. skupino spadajo delavci brez kvalifikacij in brez delovnih izkušenj. V II. skupino spadajo priučeni delavci, kot so vozniki - konjarji, skladiščni delavci, cestarji, priučeni gradbeni delavci. V III. skupino spadajo sekači, nakladalci, skupinovodje, kvalificirani mehaniki, traktoristi in pomočniki, kvalificirani gradbeni delavci in kvalificirane kuharice. Samoupravni organi podjetja imajo nalogo doseči, da se bo učinek teh sprememb - višji osebni dohodki delavcev treh kategorij - odrazil v takšni notranji delitvi osebnih dohodkov, ki bo zagotovila navedenim delovnim skupinam primerno višino osebnih dohodkov.

Najtežja naloga delavskega sveta je bila sprejetje novih izhodiščnih osnov (število točk) pravilnika o delitvi osebnih dohodkov. O tem so razpravljali na zborih delavcev in je v razpravi po oceni sodelovalo okoli 300 članov naše delovne skupnosti. Veliko diskusij je bilo tudi v neformalnih krogih. Vsi smo pri osebnih dohodkih dokaj občutljivi in najraje svoje delo najviše cenimo. Izkazalo pa se je, da naš pravilnik v marsičem ne ustreza več in da se to odraža v slabem razpoloženju članov kolektiva. Nekaterim se delno res godi krivica, več pa je takih, ki samo menijo, da se jim godi krivica in da zaslužijo več, kot pa dobijo. Pri tem morda vsi preradi pozabljamo, da je osebni dohodek predvsem rezultat dela in ne položaja, ki ga kdo zaseda. Premalo se tudi zavedamo, da nekateri rezultati dela niso merljivi z objektivnimi merili in da je tam potrebno različna mnenja vskladiti. Dvig življenskih stroškov prizadene vse, najbolj pa delavce z najnižjimi dohodki.

V burni razpravi, ki se je razvila okrog popravka pravilnika, je sodelovalo precej članov delavskega sveta. Mnenja so bila deljena. Končno je prevladalo mnenje, da se sprejmejo nove izhodiščne osnove, kot jih je izoblikovala komisija za medsebojna razmerja in z upoštevanjem najbolj tehtnih pripomb strokovnega kolegija in zborov delavcev. Pri tem je novost, da je za delo po normi možno povečanje izhodiščne osnove za 15 točk po kriterijih, ki ocenjujejo kakovost dela, delovni red in ekonomičnost. Ta dodatna stimulacija bo nedvomno lahko vzpodbuda za dobre delavce, da se bodo pri delu še bolj potrudili za boljše delovne uspehe. Absolutna vrednost 15 točk se spremeni v procente, kar daje skupaj maksimalno možnost 9 % na novo predlagano izhodiščno osnovo. Nove izhodiščne osnove so bile sprejete in znašajo:

		Izhodiščna osnova točk	Ocena po kriterijih točk
1.	Gozdni delavec - sekač, gojitelj	180	15
2.	Delavec na lesnem skladišču	170	15
3.	Traktorist	200	15
4.	Vodja motorne žičnice	205	15
5.	Vodja gravitacijske žičnice	205	15
6.	Vodja male vitle	190	15
7.	Strežnik pri gozdni mehanizaciji	180	15
8.	Vodja žičnice - monter	225	15
9.	Voznik s konjsko vprego	190	15
10.	Strežnik pri mont. žičnice	200	15
11.	Traktorist - veliki zgibni traktor	220	15
12.	Traktorist - Volvo	205	15
13.	Pomožni gozdni delavci	ostane predlog odbora za medsebojna razmerja (delo po času	120-145
14.	Buldožerist	220	15
15.	Grederist	205	15
16.	Voznik "Dodicha"	200	15
17.	Valjarist	200	15

S tem seveda vprašanje delitve osebnih dohodkov še ni rešeno, saj je prav sedanje stanje pokazalo, da je treba nujno sestaviti nov pravilnik. To nalogo bo dobila posebna komisija.

Z uvajanjem delegatskega sistema v naše družbene odnose je delavski svet imenoval v zbore delegatov naslednje delegate: v zbor delegatov pri Ljubljanski banki v Radovljici tov. Nikolaja Lapuha; v telesno kulturno skupnost Radovljica tov. Borisa Ahaca; v zbor delegatov za delitev dohodka in osebnih dohodkov tov. Staneta Jereta; v skupščino stanovanjske skupnosti občine Radovljica ing. Andreja Klinarja; za pripravo samoupravnega sporazuma ing. Franca Remica oziroma tov. Bogdana Špenka.

Vsi delegati sprejemajo odgovorno delo in je njihova dolžnost, da zastopajo mnenja članov svojega kolektiva, s katerimi so se dolžni pogovoriti in jim tudi poročati o delu.

Delavski svet je sprejel sklep, da se spremeni obračunavanje dodatka na stalnost, ki se bo po novem začel izplačevati po šestem letu s tem, da znaša eno točko na leto.

Potrjen je bil predlog planskega sektorja, da bomo gradili v naslednjem letu 20,3 km cest.

Sprejeto je bilo poročilo o delu komisije za izpolnitev ustavnih amandmajev o oblikovanju TOZD.

Potrjen je bil predlog o obnovitvi osnovnih sredstev voznega parka. Tako bomo odprodali izrabljene kamione Mercedes - 7 vozil in eno vozilo FAP in nabavili bomo 5 novih kamionov FAP, eno dvoosno prikolico in pet nakladal Jonsereds super Z ter FORD Tranzir kombi za potrebe gradbenega obrata.

Potrjena je tudi odprodaja večih stavb, ki so dotrajale ali se ne uporabljajo več.

Izgradnja centralnega skladišča je v zaključni fazi priprav. Objektivni razlogi nam narekujejo, da v sodelovanju z LIP Bled začnemo z gradnjo dveh hlodišč. Z gradnjo v Boh. Bistrici bomo začeli v letu 1974, na Bledu pa 1975. Strokovne službe so dobile pooblastilo, da preskrbe potrebne kredite za začetek izvajanja programa gradnje.

Poleg navedenega je delavski svet sprejel še nekaj sklepov, ki so v njegovi pristojnosti in se nanašajo na personalne zadeve in prošnje oziroma pritožbe.

Klinar Andrej, dipl. ing.

Tekmovanje gozdnih delavcev v Freistadtu v Avstriji

Po dogovoru s poslovnim združenjem gozdnogospodarskih organizacij se je gozdno gospodarstvo Bled kot zastopnik Jugoslavije udeležilo mednarodnega tekmovanja gozdnih delavcev v Freistadtu v času od 12.8. do 15.8.1973. Tako so barve Jugoslavije zastopali sledeči sodelavci: Alojz Zalokar, Marjan Ambrožič in Marjan Slivnik kot tekmovalci in ing. Andrej Klinar kot vodja ekipe. Za prijetno in varno vožnjo pa je poskrbel šofer Štefan Ferjan.

Že v začetku potovanja smo imeli težave na mejnem prehodu Podkoren, ker smo vozili s seboj motorne žage, ki pa po novih predpisih zahtevajo začasni izvoz. Po dveurni zamudi smo zapustili državno mejo in po zanimivi vožnji v večernih urah prispeli v Freistadt. Naslednji dan smo si dodobra ogledali tekmovalni prostor in se seznanili s potekom in pravili tekmovanja. Vsak dan so bila predtekmovanja in najboljša dva tekmovalca sta se uvrstila v za-

SLIVNIK Marjan
- najboljši pri delu z motorno žago

ključno tekmovanje. Odločili smo se, da prvi dan po prihodu nastopita Alojz Zalokar in Marjan Slivnik ter da Marjan Ambrožič nastopi naslednji dan. Ta razporeditev nam je omogočila, da smo v zaključnem tekmovanju imeli dva člana in sicer Marjana Slivnika in Marjana Ambrožiča med 84 nastopajočimi iz Francije, Nemčije, Avstrije in Jugoslavije.

Poudariti moram, da je celotna ekipa vključno s šoferjem delovala izredno homogeno in brezhibno izpolnjevala vsa navodila. Po temeljiti psihični in fizični pripravi smo na koncu slavili uspeh, ki ga doslej še ni dosegla nobena tovrstna ekipa iz Jugoslavije. Marjan Slivnik je kljub spodrsljaju pri obžagovanju vej v kategoriji dela z motorno žago zasedel prvo mesto, medtem ko je Marjan Ambrožič pri ročnem delu dosegel 10. mesto. Tekmovanje je tradicionalno v okviru sejma kmetijske in gozdarske opreme. Vsi smo bili presenečeni nad gostoljubljem prireditelja in prebivalcev Zgornje Avstrije. Med razgovori smo spoznali, da že vrsto let skrbno krajinsko načrtujejo in da imajo na tem področju že lepe uspehe. Z veselimi obrazi smo zapuščali Freistadt, mesto našega velikega zmagoslavja in prijateljskih srečanj med zastopniki nastopajočih držav.

Klinar Andrej, dipl. ing.

Ogled gozdarskih polprikolic in nakladalne naprave

Z uvajanjem nove tehnologije in organizacije dela v gozdarstvu se dnevno pojavljajo problemi transporta dolgega lesa do potrošnika. Prevoz je vezni člen v moderni proizvodnji in smo se zaradi tega odločili, da si ogledamo polprikolice v Avstriji. Ker imajo podobne težave pri prevozu dolgega lesa tudi na Gozdnem gospodarstvu Postojna, smo si 5. in 6. 9. 1973 skupno ogledali polprikolice v Welsu pri podjetju Schwarzmüller in nakladalno napravo Jonsereds model E v Hochburgu v Avstriji. Po demonstraciji smo skupno analizirali dobre in slabe strani omenjenih polprikolic in jih ocenili kot izredno primerne za naše dokaj ovinkaste ceste. Kvaliteta izdelave je zelo dobra, skupna dovoljena obremenitev pa je okrog 17 ton. Polprikolice imajo možnost krmiljenja direktno s krmilom kamiona, za posebno vijugaste ceste se lahko uredi tako, da je polprikolica še bolj gibljiva.

Veliki kamioni zahtevajo tudi primerno nakladalo, zato smo si ogledali tudi najnovejše nakladalo Jonsereds model E. Predstavniki v Hochburgu nam še niso mogli posredovati podrobnejših ocen, ker je izdelek še nov. Dvigalo je izredno močno in primerno za nakladanje daljših in težjih kosov lesa. Ima pa tudi nekaj šibkih točk kot vsako tehnično sredstvo.

Vsi prisotni smo menili, da je bil posebno ogled polprikolic izrednega pomena za vso Slovenijo, to pa zaradi tega, ker se v tem času izdeluje prototip podobne polprikolice v "Vozilih" v Novi Gorici. Ogled nam bo koristil pri oceni domače prototipne prikolice.

"PRESEKE" izdaja delavski svet Gozdnega gospodarstva Bled, ureja jih uredniški odbor: odgovorni in tehnični urednik Grilc Janez, ter člani: Zdravko Hafnar, Branko Korbar, Franc Lakota, Tonči Deankovič - tisk delavska univerza Tomo Brejc v Kranju - 4oo izv.

Naši gostje

V juliju se je mudil pri nas nekaj dni angleški študent. P. F. Meddleta. Njegovi vtisi so izraženi v pismu, naslovljenemu na tov. direktorja Pavla Tolarja.

Spoštovani gospod direktor.

Rad bi se vam osebno zahvalil za prisrčen sprejem, ki sem ga doživel v vašem podjetju. Program je bil zelo zanimiv, zlasti še zato, ker nekaterih problemov gospodarjenja z gozdovi, kot so pri vas, v Angliji ne poznamo. Spoznal sem mnogo novega o vaših gozdovih in ljudeh. V posebno zadovoljstvo mi je, ker sem videl, da mi je bil vsak pripravljen pomagati pri mojem delu.

Zahvaljujem se vam in vsemu delovnemu kolektivu za izkazano prijaznost. S prisrčnimi pozdravi.

P. F. Meddleta

o o

V septembru je bila na našem območju enodnevna ekskurzija, ki smo jo na njihovo željo pripravili za 33 revirnih gozdarjev iz kantona Argau v Švici. Ker so se zanimali predvsem za problematiko gospodarjenja s privatnimi gozdovi, so bili gostje gozdne uprave v Radovljici, kjer sta jim revirna gozdarja tov. Lapuh in tov. Vidic pokazala uspehe njihovega dela. Njihovi vtisi so bili zelo dobri, še posebej zato, ker tako intenzivnega dela s privatnimi gozdovi v njihovi domovini ne poznajo. Zelo jih je navdušila tehnika dela v premenah bukovih panjevskih gozdov. Vtise o našem gozdnogospodarskem območju smo podkrepili še z obiskom Pokljuke, kjer smo jim na kratko prikazali način gospodarjenja in tiste gozdove, po katerih se lahko "nekaj ur voziš z avtom, ne da bi se vrnil na prejšnje mesto". Ekskurzijo smo zaključili z ogledom delavskega centra na Mrzlem Studencu.

NAGRADNA KRIŽANKA

| | | |